

Sibiului Centrală
Regională
Hunedoara-Deva

Proletari din toate țările, uniți-vă!

LUCEAFĂRUL

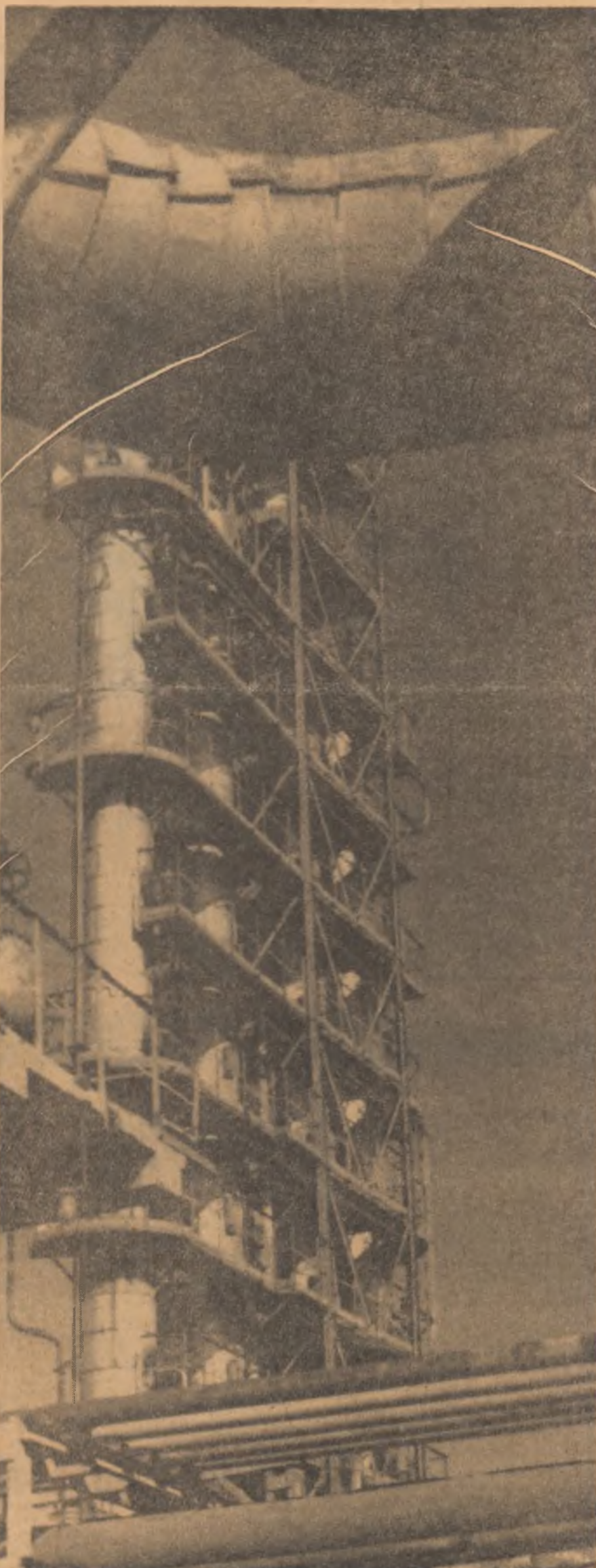
ANUL VI — Nr. 12 (123) — 8 Iunie 1963

REVISTĂ A UNIUNII SCRITORILOR DIN R. P. R.

Apare sâmbăta, de două ori pe lună — 12 PAGINI — 1,50 lei

EUGEN BARBU

FAPTE ȘI LUCE

Mi se pare că în materie literară, principala bătălie care se desfășoară la ora actuală în lume are loc între așa-numitele „cărți crepusculare” și „cărțile de afirmație” (ca logărilor nu ne aparțin). Este vorba desigur despre două ideologii, și pentru noi, cei din lagărul socialismului, este limpede de mult de partea cui stă adevărul.

Vreau să fac o scurta a drumului scriitorilor generației noastre, generatia lui 23 August, cum ne place s-o numim, care manifeste o operă vastă și temeinic alcătuită, consolidată de nume redutabile care vor dăinui peste ani. Că au existat și mediocrități, lucrul este fatal într-o mișcare culturală, și mă grăbesc să afirm că nu sînt pentru exclusivitatea capodoperelor, socotind că și cartea mijlocie își are rolul său important în pregătirea marelui public, gustul bun nenăscîndu-se spontan.

Există, într-o anumită tradiție a culturii noastre din trecut, un pericol al miturilor obscure, reluate în timpurile moderne și de scriitorii foarte buni, tentații de renaștere pe care mai retos și mistice, hănuindu-se, după o modă a vremii, că e profund, mai ales lucrul legat de moarte, de inexistență, ignorîndu-se caracterul profund optimist al poporului nostru, rezistența sa la toate greutățile istorice și sociale. Nu cunoșc, o afirm cu toată seriozitatea, o ironie mai mușcătoare, un spirit epigramatic mai aluziv, ca limba țărănească. Familiaritatea lui seculară cu cerul, hazul homeric în anecdotă, vorbesc destul despre sănătatea sufletească a românului, și a încerca să mai insist pe tema aceasta e inutil.

Literatura „transcendentă” și chiar a căutării unui ipoteze „spațiu micritic” n-au găsit acesl răsănit scontat la intelectuali, necum la omul obișnuit, de bun simț. A filozofia pe așteptă, a bibliei într-un teritoriu inform, a improviză pe teme ortodoxe, iar ocupații care au adus parodiile științifice, ceea ce dovedea neîncrederea în idei, subrețenia totală în gândire. Ignorînd însă aceste încercări de evadare într-un extraneu legendar, trebuie să mărturisesc că există un pericol al idilismului, o literatură ușoară în sensul unei inconsistențe a abordării temelor fundamentale. Dacă în poezia lui Argezi aveam spectaculoasă și profunda tragedie a căutării certitudinii, dacă aveam sumbrele stante ale lui Bacovia, demascînd tristetea incurabilă a poetului, silit să trăiască într-o lume alături de strîm — într-o anume proză, asistăm la asaltul total și mortal al unui erotism de mîna a doua.

Nu neg prezența unor romancierii excepționali, cum ar fi Mihail Sadoveanu, G. Călinescu, Rebrenu, Matei Caragiale, Camil Petrescu, H. P. Bengescu și, nu se știe de ce, uitatul, Gib Mihăescu (în a căror operă mai găsim unele mici tributuri date gratuității), dar tabloul general al producțiilor epice dintre cele două războaie mi se pare pe alocuri dezolant. Lipsa unei orientări precise, a unei filozofii științifice în stare să dea scriitorului adevăratele dimensiuni ale vieții sociale căreia îi era înfădat, ducea în mod fatal la o îngustare a cadrului descris, la eșecuri ce se puteau presupune. Iată de ce apariția unor cărți crepusculare în literatura noastră (puține ca număr) nu constituia o surpriză, după cum apariția unor romane care să descrie momentele de răscruce din istoria noastră (cum ar fi momentul 1907) nu era imprezvizibilă.

Ca unul ce mă hrănisem cu această literatură căreia îi datorz destul, trebuie să spun că, în momentul revoluției, priveam deconcertat înaintea, în căutarea unui drum propriu. Încă din anii războiului, simțeam că a continua literatura zarzărilor inflorite și a „hiselei cu dulceață” nu mai era posibil. Veneam dintr-un mediu, e drept pitoresc, și simțeam nevoia unei mărturii zguduitoare, peste ușor lacrimogenă, epopee a marelui, produsă de George Mihail Zamfirescu.

Era în timpul cînd sumbrii corbi ai deznădejdii, presimțind încotro se îndrepta gustul sănătos al marelui, vorbeau despre o criză a culturii, despre prăpăstia în care cădea gândirea omenească, prin faptul că la orizont se ivea adevărul umanism. Un snob englezist care-și spăla cămășile la Londra se aruncase sub un ascensor, nemaiputînd accepta ideea că în literatură vor pătrunde cei desculți și infometaji. Mercenarii muzelor

porniseră pe mări străine, descriînd corali și epavele aduse de valuri la buza Tanganicai, loc geografic, cunoscut cu aproximație la o verificare sinceră. Spaima de argați, de lucrători și de revoluționari în literatură, producea isterii simulate în saloanele literare, și conște trecute vorbeau despre o emigrare imediată, din pricina atmosferei sufocante.

Trebuie spus că înțelegerea depînă a fenomenului social la zi crea unora complexe de inferioritate. Undeva, în stradă, mesele muncitore luptau pentru alungarea burgheziei. Partidul comunistilor plătea și în timp de pace, un substanțial tribut de sînge pentru a putea să elibereze masele de opresiunea seculară. La saie se făcu exproprierea, și pămîntul, după o frumoasă expresie a unui coleg, „era măsurat cu hamul”. Acolo, în cătune obscure, se împlina un lucru tulburător, un lucru demn de pașă zeilor, și în micul colcovit tot se mai prîtoceau avantașele existențialiste, tentația trecerii în neant și alte fleacuri puse pe rimă.

Drumul implacabil al revoluției răsuna cu pași de fier în oraș, și dincolo de geamurile cafenelelor dormeau ochii chosiți ai aezilor ce refuzau dreptul la naștere a omului obișnuit, a omului de jos care voia să facă el istoria. Prezența mulțimilor ce revendicau, asaltul și cucereau puterea politică în literatură părea de neconcepț. Cum să descrii o masă de femei și bărbați porniți într-un elan nestăvilit să înfrunte gloantele lui Rădescu, cum să faci din asta proză? Iată întrebări fără răspuns pentru unii.

Se împlinesc, la 11 iunie, 15 ani de la Naționalizare, actul revoluționar prin care s-au restituit uzinele, mijloacele de transport, minele și întreprinderile celor cărora le aparțineau din todeauna: muncitorilor. Este un moment Baste care literatura nu poate să treacă, și nu știu de ce îmi amintesc, în clipa cînd scriu rîndurile de mai sus, dimineața de iunie cînd, ieșind în stradă, am auzit sirenele fabricilor sunînd altfel parcă. Trăisem ani de zile în mijlocul lumii mărunte ce popula halele și trudea pentru clișiva lei la patroni și nu puteam să nu simt bucuria nemărginită a celor din jur. Zilei strălucite de vară i se adăugau acele izbucniri de sirenă, vestind tuturor că pe poarta principală a uzinelor „era adevăratul stăpîn, că împilarea și exploatarea luaseră sfîrșit.

De cîte ori, în acești din urmă ani, vizitez fabricile nu pot să nu mi evoc vechile și meschinele cazărmi neacrisite, cu utilaj învechit în care trudeau muncitorii sub burghezie. Azi trec pe lîngă formidabilele clădiri ridicate în epoca noastră, pe lîngă universitățile muncii și mă întreb încă cu amărăciune cum a fost posibil acesl trecut de mizerie și foamete, de boli și deznădejde?

Uităm poate prea repede drumul greu al cucerii puterii, și în literatura făcută încercăm să dăm o motivare cam idilică a revoluției, unele cărți mă intrîgă prin simplismul lor, prin primitivitatea gândirii autorilor și îmi vine să strig de aici: „Frați și mei de cîndei, avem o obligație mare, încă nu am plătit cu tot talentul nostru ceea ce datorăm partidului și clasei muncitoare!”

Celor care privesc cu deznădejde la hîrlia albă, neresită, în căutarea subiectelor de actualitate, defecțiilor, celor în criză de inspirație le reamintesc că o privire atentă în urmă, la anii străbătuți împreună, ani de victorii și triumf ai socialismului, le-ar reduce în cerneală fierul și entuziasmul acelor zile cînd în muntii, ciurind stîncile, construim drumuri, cînd, pe ruinele războiului, ridicam temelile mărețelor construcții de azi, și în secol, și pretutindeni, formam o conștiință nouă. Despre această conștiință se poate scrie la nesfîrșit, fără teamă că literatura noastră va fi mai prejos de cea a înaintașilor.

LAUS LABORIS — pagină închinată memoriei lui I. AGÎRBICEANU
● DREPTUL LA TIMP, poem de Nichita STĂNESCU ● DISCUȚII
DESPRE EROISM ● La despărțirea de NAZIM HIKMET de Eugen
JEBELEANU ● PE MARGINEA MOȘTENIRII LITERARE A LUI
GIB I. MIHĂESCU de Teodor VÎRGOLICI

ONEȘTI —
Fotografia
DAN
GRIGORESCU

Violeta Zamfirescu

APLECÎNDU-MĂ ÎN VARĂ

Sînd în zbor porumbului aplecîndu-mă-n vară.
Dorul, știu?
Pasăre, știu?
Las să-mi rădăcoască poșii-n cîmpii
Cîdîndu-mă-n nuanțe de seară.
Sevele pămîntului
Suje prin mine, legîndu-mi tulpina de stele.
Tai din rădăcină umbrele mele.
Pură voi rămîne mereu.
Venii, copil.
Mai știu să înal un zmeu.
Să liur după scali.
Mai știu.
Anii mei sună-n lîzii?
Nu-mi cînta pasăre rea...

Am ce să las.

Nu mi-e teamă de nici un ceas.

PASĂRE DE TAINĂ

Genele mi-au ostenit de cînd,
Dimineți și seri cutretind,
Miime-mi toi lîneacă pe liur.
Orizont cu orizonti le caui
Invalide, pasăre, ce zbori
Nevăzută prîntre visători,
Te toi chem să cînti la toate casele,
Penele să le rotești, iumoasele,
Limpezind în oameni universul,
Răscolii, ei să-și sporească mersul,
Palma vulcanică de zbor
Să iurpă-n ei, să modeleze
Pe uzini, pe drumuri, pe lazeze,
Gravitatea armoniei lor.
Dragostea, — unica floare rară
Ce pâlăste pe la uși străine
Cînd n-o strîngi avară
Lîngă tine.

Lászlóffy Aladár

CÎNTEC DE FLUIER ÎN AMURG

Cineva risipește un cîntec în tăcerea munților,
și cîntecul le înalpină, apropiată seară,
pîlpîle în căușul văilor pline de umbre,
luneacă-n ape și poposește în vîră...
Zboară peste cășule, ca pasărea,
în orice anș se-nlîră
și-ajuns în sale, de oameni se-apropie,
ingîndurîndu-i pentru o clipă...
Ca ploaia, bate darabana-n cabinele goștelor
singurateci.

uleiul molanelor îl apropie de florile noi,
și-n curtea uzinei, printre cărbuni lucioși
jopdile-apoi...

Se desiramă și moare și poate-un alt fluiet
îl trimite pe drumuri, în tăcerea poenii,
împovărat de o bărbălească lexicie,
cu sunete lișnite de milenii.
Degetele strîns pe fluiet strînsesc
furtuna unor melodii străvechi
— furtună albă, izbucnind în sînge —
vibrînd, nerefinută, în urechi,
maturizată-n dimineți teribile,
sonoră, ca un chiot stelar,
hrînind mișcarea, întinerindu-ne
pe trepte de jar...

Așadar, seară de seară,
un cîntec scînteiază, mereu
vorbind înălțimii opace, vorbind stelelor,
despre căldura omenească a timpului meu...

În romînește de TOMA GHEORGHIU

SŪTO ANDRAS:

Karikas risipitorul

MIRCEA

RADU IACOBAN:

Estudiantina

Ţată doi prozatori care — deşi sînt alit de diferiţi ca experienţa literară — pot fi interpretaţi critic, pornindu-se de la puncte de vedere asemănătoare, dacă nu chiar comune. Avem de-a face cu doi autori, vizibili aştăzi de proza scurtă, pe care îi apropie foarte mult, de altfel ca şi pe alţii, utilizarea stilului reportericesc — dacă mă pot exprima aşa — şi apăsarea spre umor, spre acel umor de factură aparte, constructivă cu o structură şi o finalitate evident optimiste.

pinirii burghezo-moşieresti. (Pentru o cântă de untură... Căluţul din via) sau în care este vorba de întimplări legate de război (Demeter Stegaru şi dăruieşte viaţa). Explorînd astfel de zone tematice, umorul lui Suto Andras se transformă în ironie acuzatoare, subtil şi eficient dozată. Desigur, cum s-a mai remarcat, nuvela Demeter Stegaru îşi dăruieşte viaţa, este cea mai izbitoare piesă a volumului şi una dintre certele izbîni ale nuvelistei noastre actuale. Nu voi intra în detalii de analiză, mărginindu-mă doar la evidenţierea excepţionalei pregnanţe cu care este analizat profilul moral al personajului central, ţăranul sărac Demeter. Mai mult decît orice, discreţia şi sobrietatea cu care este condusă acţiunea şi sînt notate reacţiile sufletesti ale eroului asigură izbînda scriiturii. Ideea intrinsecii definitive a prejudecăţilor naţionaliste, cu însuşi preţul vieţii eroului, cuprînde sensuri simbolice profund emoţionante.

Alţi de tînărul confrate al lui Suto Andras, Mircea Radu Iacoban, proaspăt debutant în colecţia „Lucafărul”, îşi îndreaptă atenţia în direcţia unei proze a notatilor spontane şi succinţe, cultivînd şi el situaţiile ce permit evidenţierea confruntării dintre vechi şi nou cu mijloacele umorului. Dar volumul Estudiantina n-ar fi avut de-cît de cîştigat în latura unităţii valorice, dacă editura — ar fi lucrat mai atenţi cu tînărul prozator tegean. Mă gîndesc, în primul rînd, la prezenţa unor bucăţi care nu depăşesc nivelul unor instanţanee reportericesci destul de uşoare, cu un foarte redus nivel literar (Irim, Cea dintîi scrisoare, O să fie nouă mare, Sînt şi nu sînt locuri la Hotel Central etc.). Ce se întîmplă? Pornind de la ideea, justă în principiu, că la urma urmei, orice fapt de viaţă zilnică poate constitui un punct de plecare valabil pentru o lucrare literară, Mircea Radu Iacoban uită, însă, o altă cerinţă esenţială: atitudinea interpretativă atentă din partea autorului, care să tindă la conturarea unor psihologii umane di-

notabile, tocmai pe linia unei proze a epicii trepidant. Paşunea noului este constată în acest tînăr scriitor. El surprinde frecvent situaţii revelatoare pentru transformările etice produse în conştiinţa omului. Un fost hamal, bîntuit cu ani în urmă de chinurile unei vieţi mizerabile, de lumpen-proletar, cunoaşte o completă redresare morală, cînd, potrivit cu viziunile sale din inereţe, ajunge un bun interpret într-o formă sindicală (Estudiantina). Indus în eroare de aparenţe, în timpul unei călătorii cu trenul, scriitorul descoperă în tovarăşul său de drum un făciîndu vorbitor, altceva decît îşi imaginase, în sacul greu pe care-l duce tînărul (apînăr sint cărţi destinate muncitorilor şi nicidecum lemne, stăruind că sînt creioane şi chipturi de oameni caracteristici pentru marile prefaceri din societatea noastră şi în alte povestiri). Drum de noapte, Anacronism, Coborîrile la Universitate şi Umorul este aici discret şi imprejurările narate îi servesc cu eficienţă pe prozator.

În încheiere, o rezolvă ar mai fi de expmrat. Devine cam manieristă şi arbitrară preferinţa lui Mircea Radu Iacoban de a insera aproape la sfîrşitul fiecărei naraţiuni cite un soi de post-scriptum explicativ, care apare, aproape întotdeauna, lipit, artificial. Cititorului îi sînt (sau ar trebui să-i fie) suficiente întimplările redade şi observaţiile scriitorului, spre a fi convins din punct de vedere artistic de ideea pe care autorul vrea să i-o transmită.

Nicolae Ciobanu

FRANTZ HEINZ:

Despre apa care curge de-a-ndoaselea

Firea sensibilă, sinceră, oarecum sfioasă a lui Frantz Heinz, — tînăr scriitor de limba germană din R.P.R. — dă o mişcare lirică întregului său volum „Despre apa care curge de-a-ndoaselea”. Heinz apreciază oamenii după capacitatea lor de a iubi, de a se dedica unui scop înalt, ca şi după sensibilitatea lor în faţa naturii. Toate aceste trăsături se fac simţite şi în conflictele de conştiinţă ale personajelor. În scurta povestire „Cine porneşte la drum” este vorba de un tînăr ţăran care încearcă ducerea la capăt a unei iniţiative, foarte dificile în condiţiile pe care le are, iniţiativă combătută de cîţiva colectivişti, neîncrezători şi indolenţi. O veche meşteahnă face ca acest tînăr să devină antipatic satului: el se arată într-o zi beat mort de drum. Creditul moral pe care trebuie să-l aibă, spre a realiza lucrarea, e serios ameninţat. În urma frămîntărilor de conştiinţă, tînărul colectivist vrea să renunţe la sarcina sa. Heinz concentrează într-o replică, pe care i-o dă secretarul de partid, Toma, esen-

un loc important. O aflăm în „Călătoria din Bamberg”, unde — ca în aproape toate schiţele autorului — este vorba de o întimplare obişnuită, mărunta pe care totuşi Heinz o ridică la o semnificaţie mai generală, anume aceea că sîntem mai capabili aştăzi să apreciem viaţa activă. În sfîrşit, problema „timpului care trece” este de asemenea, o preocupare specifică a scriitorului. Ea revine des în lucrările sale. Accentul melancolic pe care Heinz nu-l poate evita, îl duce însă uneori la un sentimentalism lăfîn, aşa cum se întîmplă în bucata lacrimogenă „Geta”, care aminteşte de cărţile de sală de aşteptare. În alte schiţe, însă („Către seară”, de ex.) tragedia timpului pierdut devine o temă de greutate iar sentimentalismul este evitat.

Scrisul lui Heinz conţine numeroase inegalităţi, fapt care este de aşteptat în cazul unui volum de debut. Chiar dacă autorul mai este tributur unor influenţe, care merg de la Kleist pînă la Rosegger — el se află într-un proces fecund, pentru că este evident ca are multe lucruri de spus, pe care adesea le exprimă cu o notă personală.

Dieter Schlesak

Desen de C. PILIŢĂ

Concurs şi festival de muzică uşoară

Pe linia realizării recomandărilor adoptate de Consiliul muzicii din Comitetul de Stat pentru Cultură şi Artă, în sesiunea largită din 22 februarie 1963, în scopul stimulării creaţiei originale de muzică uşoară românească şi activităţii interpretative din domeniul acestui gen, Comitetul de Stat pentru Cultură şi Artă organizează:

- 1. Concursul de creaţie de muzică uşoară românească.
La acest concurs pot participa compozitori şi autori de texte, membri ai membrilor ai uniunilor de creaţie, precum şi amatori, indiferent de vîrstă.
În cadrul marilor variaţii la formele genului, concurenţii vor putea aborda o tematică largă, inspirată din realitatea nouă a ţării, din relaţiile noi existente între oameni, din bogata lor viaţă sufletească, vor putea să cînte optimismul şi dragostea de viaţă a poporului nostru, frumuseţea patriei socialiste, munca, tineretea, iubirea, prietenia, întreaga gamă a sentimentelor omului nou, constructor al socialismului.
Lucrările vor fi prezentate la concurs în aranjamente pentru solo voce, cu acompaniament de pian sau în aranjamente pentru grup vocal, cu acompaniament de pian.
Lucrările, purtînd un motto şi fiind însoţite de un plîc închis în care se vor indica numele şi adresa autorilor, vor fi trimise pe adresa: „Consiliul muzicii, Casa Scîntei Bucureşti”, pînă la data de 15 iulie a.c. cu menţiunea „Pentru concurs”.
Se va anexa la lucrări textul dactilografat, iar pe fiecare partitură se vor indica trei interpreti preferaţi de compozitor.
Vor fi admise în concurs numai lucrările — muzică şi text — noi, care nu au mai fost prezentate sau prezentate la alte comisii sau concursuri.
Lucrările trimise la concurs vor fi analizate de un juru format din personalităţi artistice de specialitate, reprezentanţi ai Consiliului muzicii, Uniunii compozitorilor, Uniunii scriitorilor, Radioteleviziunii, Uniunii Tineretului Muncitor etc.
Concursul se va desfăşura în două etape:
Etapa I va avea loc la Bucureşti şi va consta dintr-o primă selecţie a lucrărilor prezentate. Cele reţinute de juriu vor fi programate în concertele publice, în cadrul festivalului de muzică uşoară ce va avea loc în luna august a.c. pe litoral.
Etapa a II-a se va desfăşura în cadrul festivalului şi va consta din prezentarea lucrărilor selecţionate la etapa I, în concerte publice. La aprecierea lucrărilor de concurs juriul va folosi şi diferite forme de consultare a publicului auditor.
Se vor acorda următoarele premii:
1. Marele premiu al concursului de muzică uşoară, în valoare de 14.000 lei, acordat de Comitetul de Stat pentru Cultură şi Artă pentru lucrarea cea mai valoroasă din punct de vedere al muzicii şi textului, repartizată astfel:
lei 8.000 pentru muzică
lei 6.000 pentru text.
2. Premiul Uniunii Tineretului Muncitor.
3. Premiul Uniunii Compozitorilor.
4. Premiul Uniunii Scriitorilor.
5. Premiul Comitetului de Radiodifuziune şi Televiziune.
6. „Premiul Litoralului”, acordat de Comitetul Executiv al Statului Popular al oraşului Constanţa.
Valoarea fiecăruia dintre aceste premii va fi 10.000 lei repartizată astfel:
lei 6.000 pentru muzică
lei 4.000 pentru text.
Toate celelalte lucrări apreciate de juriu ca bune vor fi achiziţionate de către Consiliul muzicii din C.S.C.A.
Juriul va acorda premii pentru cele mai bune interpretări ale soliştilor şi orchestrelor care vor participa la concertele festivalului.
II. Festivalul de muzică uşoară 1963
Festivalul va constitui o trecere în revistă a forţelor compozitice şi interpretative ale genului şi va reprezenta o confruntare nemijlocită a acestora cu publicul larg, avînd în vedere că scopul principal este de a stimula şi a îmbunătăţi interpretarea muzicii noastre uşoare.
Festivalul de muzică uşoară va avea loc în perioada 25 — 30 august a.c. şi va consta dintr-un ciclu de cinci concerte, în care îşi vor da concursul cei mai valoroşi solişti vocali şi instrumentali, precum şi orchestrele de muzică uşoară ale Radioteleviziunii, Electrocordului, Teatrului „C. Tănase” şi ale altor teatre de estradă din ţară.
Fiecare formaţie va prezenta în cadrul festivalului un program care va cuprinde lucrări de muzică uşoară românească în primă audiere, desemnate de către juriul concursului de creaţie, precum şi alte piese de muzică uşoară românească valoroase, create în ultimii ani şi un număr dintre cele mai bune lucrări străine.
Festivalul se va încheia cu un concert cuprînd lucrările distinsc ale premii.

Se vor acorda următoarele premii:
1. Marele premiu al concursului de muzică uşoară, în valoare de 14.000 lei, acordat de Comitetul de Stat pentru Cultură şi Artă pentru lucrarea cea mai valoroasă din punct de vedere al muzicii şi textului, repartizată astfel:
lei 8.000 pentru muzică
lei 6.000 pentru text.
2. Premiul Uniunii Tineretului Muncitor.
3. Premiul Uniunii Compozitorilor.
4. Premiul Uniunii Scriitorilor.
5. Premiul Comitetului de Radiodifuziune şi Televiziune.
6. „Premiul Litoralului”, acordat de Comitetul Executiv al Statului Popular al oraşului Constanţa.
Valoarea fiecăruia dintre aceste premii va fi 10.000 lei repartizată astfel:
lei 6.000 pentru muzică
lei 4.000 pentru text.
Toate celelalte lucrări apreciate de juriu ca bune vor fi achiziţionate de către Consiliul muzicii din C.S.C.A.
Juriul va acorda premii pentru cele mai bune interpretări ale soliştilor şi orchestrelor care vor participa la concertele festivalului.

II. Festivalul de muzică uşoară 1963
Festivalul va constitui o trecere în revistă a forţelor compozitice şi interpretative ale genului şi va reprezenta o confruntare nemijlocită a acestora cu publicul larg, avînd în vedere că scopul principal este de a stimula şi a îmbunătăţi interpretarea muzicii noastre uşoare.
Festivalul de muzică uşoară va avea loc în perioada 25 — 30 august a.c. şi va consta dintr-un ciclu de cinci concerte, în care îşi vor da concursul cei mai valoroşi solişti vocali şi instrumentali, precum şi orchestrele de muzică uşoară ale Radioteleviziunii, Electrocordului, Teatrului „C. Tănase” şi ale altor teatre de estradă din ţară.
Fiecare formaţie va prezenta în cadrul festivalului un program care va cuprinde lucrări de muzică uşoară românească în primă audiere, desemnate de către juriul concursului de creaţie, precum şi alte piese de muzică uşoară românească valoroase, create în ultimii ani şi un număr dintre cele mai bune lucrări străine.
Festivalul se va încheia cu un concert cuprînd lucrările distinsc ale premii.

În legătură cu publicarea în numărul trecut al revistei, a articolului „Faust şi problema traducătorilor” de Lucian Blaga, redacţia noastră a primit din partea ficei scriitorului o scrisoare din care reproducem: «Am predat redacţiei „Lucafărul” textul conferinţei ținută de tatăl meu în 1966 la Cluj, fără a şti că, într-o formă aproape identică, el a mai fost publicat în revista „Steaua” din Cluj, în mai 1957. Regret că, din neatenţia mea, acest material a apărut în „Lucafărul” cu menţiunea „inedit”.

cronica literară

Tomozei este un nume cunoscut dar versurile lui, destul de frecvente în presa literară, nu prea sînt reţinute de critică. Cînd se discută despre poezia literară se trece de obicei de la generaţia reprezentată de Ion Horea, Tiberiu Utau, Ion Brad, Andriţiu direct la cea a lui Ion Gheorghe, Nichita Stănescu, Ilie Constantin. Rămîn într-un con de umbră poeţi harnici care s-ar situa, dacă nu prin vîrstă, prin durata frecvenţării publice a muzei, undeva la mijloc, într-un „strat” poetic aparte. (Tomozei, Stoian, Florin Murgu).

Tomozei este unul dintre tinerii poeţi înzestraţi care se caută fără încetare, entuziasmatice, de o apune literară procedută pentru a o părăsi apoi, cu aceeaşi dezinvoltură, cînd i se pare a descoperi alta. Versul lui, dispus la o perpetuă năpîrte, îşi oferă o surpriză cu fiecare nouă carte. Dacă volumele sale anterioare sufereau de un exces de metaforism (Pasărea albastră) sau de uscăciune (Steaua polară), Vîrsta sărutului reuşeşte, în mare măsură, să imbine, ne-strident, avîntul unei naturi poetice sensibile cu luciditatea şi auto-controlul. Din acest punct de vedere, Vîrsta sărutului reprezintă o treaptă a maturităţii poetului. Există în volum piese care ne pot oferi o imagine concludentă despre talentul acestui autor. N-ăs opti, în primul rînd, asupra unui poem care mi se pare revelatoriu pentru faza actuală a creaţiei sale. Este vorba de „Stradivarius”. Lectura acestei poezii îţi creează o emoţie profundă. Pe măsura ce înaintează în vîrstă, bătrînul fîntînat de viori din Cremona trăieşte tot mai intens sentimentul grozav că nu se va mai putea „lăsa” de pasiunea sa, îşi simte tot mai mult trupul „cotropit” de lemnul cu care lucrează:

„Auzi? Lemnul urcă în mine, / mi s-a hipit de umeri, de timprie, / îmi macină carnea, îmi sfîşie vinele... / Descobîrî-mi o rană-n piept! Stinge-te mea nu măi e roşu, / lemnul fugi, se retrage-n mine ca-ntr-o cetate moartă...”

Ideea, (destul de transparentă în versurile: „Rădăcini de lemn se apropie de inima mea ostentă / Le-ard. Curînd, o vor zădrosi / Cîntecul mi s-a supus, dar eu am-nunţat, întreg, în flacăra lui, / Pădurea mi s-au supus şi acum, pe lumea lor, însingurat, m-apropi”) ar fi aceea a sacrificiului pe care artistul adevărat e dator să-l facă pe altarul artei sale. Versurile acestui poem, simple, au o încălătoră poetică autentică. O replică, mai puţin reuşită, o constituie, în volum, „Oda focului”. Aici se face elogiu „ardent” bărbătesc pînă la capăt. Retinem versurile:

„Sî de mai pot s-aprind măcar o frunză, / ard mai departe, măş departe, mai departe...”

Tomozei reuşeşte în poeziile de dragoste, în acele scurte şi graţioase notaţii sentimentale, pe linia „creioanelor” argeziene. Iată una intitulată „Aproape”:

„E aproape — atîngînd perdeaua — / mina la ce-nvie frunze moarte, / Dincolo de geamuri, cade noaptea, / dincolo de geam, pădurea arde... / Venea la de fum topeşte steaua / de zăpăda care ne desparte, / Dincolo de geamuri, cade noaptea, / Dincolo de geamuri e departe...”

şi o strofă dintr-o „Inscripţie pe o statuie”:

„Nu sîntem decît flacăra şi cînt / ni-s chipurile reci, uitată vatra, dar dănuie sărutul nostru sfînt, sărut de carnea trupului în piatră...”

Sînt sentimente autentice, dezvăluite cu discreţie. Dragostea autorului e profundă, dar nu prăpăstioasă. Părăsit de iubită, poetul nu simte nevoia să sfîşie demonstrativ blamida versului, ca alţi maura ai poeziei de dragoste. Fuga femeii iubite o iluzorie, sugerează el, pentru ca ea nu se va putea rupe de timpul petrecut împreună: „Chiar glasul cu care altă iubire o vei chema, / va fi străin de tine. Va fi al meu”. Într-o variantă, ideea aceasta este expusă mai clar:

„Cum umbra mea se pierde în mulţime, pe caldarim rămasă, în răscruce, — şi caldarimul fugi după tine — fără să vrei, la tine mă aduc...”

Dacă nu este ferită de astfel de umane amărăciuni, Vîrsta sărutului cunoaşte totuşi şi clipe de supremă fericire, pe care poetul le evocă undeva, cu aceeaşi gingăşie:

„Cînd te întorci, ora se cuibăreşte / în ceasornicul de lemn ca-ntr-o casă de ţară, / lumina se retrage în petale, iar stelele senepoiază, într-o cădere spre cer, lingă stեսua polară”.

Intenţionat am vorbit la început despre aceste poezii erotice, pentru că ele mi se par a fi printre cele mai izbitute din volum.

Cu mare uşurinţă se mişcă poetul şi în domeniul liricii cetăţeneşti, agitată. El trăieşte cu pasiune prezentul, şi antena versului său integrează vibraţiile diverselor evenimente. Multe din poeziile cuprînse în ciclul „Este viaduct” reuşesc să redue atmosfera plină de entuziasm şi zănelor noastre. Balada construcţilor, avîntul tineretii creatoare îşi găseşte o frumoasă intruchipare în aceste versuri inspirate:

„Am adunat sub viaduct / aer, / a gigantăci roată cu spite de aer / trăgînd după ea pădurile, / am luat vîzduhul crud de sub arigile vulturilor / şi l-am adus aici, / nu ne-am singerat în zădorniciile, / de lespaze sale nevăzute...”

Istoria ultimilor ani a teritoriului liber din Marea Caraibilor îi

inspiră un izbitut „Poem despre Cuba”, poetul vizînd în această insulă legendara Atlantis, în sfîrşit regăsită. Solidaritatea oamenilor de pretindinile cu poporul cubanez este fericit sugerează prin dorinţa unanimă de a sprijini pe umeri noua Atlantis. Luat de entuziasm, poetul trece la adevărate efuziuni lirice:

„Vă iubesc hătrînilor de treizeci de ani, / bărbuşilor şi vă-mbrăţîşez / şi las minime mele să vă-mbrăţîşeze / ca două benzii de cartuş”.

Zhouriile în cosmos scutură pe filele cărţii un polen astral care mi-e ciudă că rămîne la Tomozei, aşă de terostu, vreau să zic prozacic, lipsit de fantezie:

„O lumina orbitoare a sigelat vîzduhul... Lumina!”

Cuvîntul magic cu care a murit pe buze creatorul onomatichului Doctor Faustus, Johann Wolfgang Goethe...

O splendidă, arteziama, lumina verticală!”

Cu secole în urmă, Cyrano de Bergerac se întorcea din imaginaţia sa călătorie în luna cu mai mult colb de astri pe borurile largi ale pălării sale.

Am spus mai înainte că Gheorghe Tomozei nu se sfîşete să caute, să experimenteze, noi modalităţi de transcriere poetică. E un lucru bun, pe care l-am dorit să-l întîlnim mai des şi la alţi tineri. Ce nu poate admite însă cititorul este ca aceste experienţe, căutări, să nu rămîna cu totul gratuite, să constituie premisele unor eventuale „găsirii”. În cîteva din compunerile acestui volum autorul rămîne la porţile poeziei, căzîndu-se parcă în zădărnici să-şi amintească „Sexumul” magic:

„Istoria casei cu ohlonea verzi s-a încheiat pentru mine în clipa în care / am elicit în zădărnice de seară nematocul COMUNICATĂ CA / MOARTE / SENTINŢA / A FOST EXECUTATĂ!” (Casa cu ohlonele verzi)

Într-o noapte de iarnă, l-am însoţit prin încăperile întunecate ale casei / pe un bătrîn grav, cu paşi apăsători, care mi-a / înlăsat la plecare (deşi nu ştiam să citesc) o carte de vizită, albă...” (Într-o noapte de iarnă)

Izverite mai degrabă dintr-o dorinţă de a epuiza, dintr-un teribilism cam facţios, impletit cu reminiscenţe literare (Withmann, Rilke), aceste versuri rămîn simple improvizatii pentru că autorul nu are forţa incendiării prozei pe care vrea să-o poetizeze. În cel

mai bun caz, sînt nişte articole de ziar mai isbeje. Semne de grabă, oboseală, întînîn şi în poezii în genere frumoase, izbitute. Rota inspirărilor nu prinde sub ea întotdeauna, la acest autor, teren solid, şi le pomeneşti deodată, după ce ai citit nişte versuri emoţionante, că patinează pe platitudinii etajate ca acestea:

„Varul, / nisipul, / cărămizile, / piatra, / lemnul şi fierul / ni se supun!” (Rîm unanım)

versuri neutre, care, ca se folosim o expresie din domeniul chimiei, nici nu înroşesc, nici nu albaştesc hîrtia de turnesol. La o revizuire mai exigentă a volumului, poetul însuşi ar fi scuturat, sistem sigur, aceste crengi uscate. Sînt scăpaţi din vedere cu atât mai de neoricit, cu cît Tomozei se dovedeşte în cele mai multe din poeziile sale un virtuos al versului („Ca o presumpţie a toamnei vazuu / o volpe subţire cu coada de lemn”) care ştie să folosească cu mari efecte lirice avantajele metaforei. Vorbînd despre singele, „magnet lichid”, despre „ferigile ploii” etc., poetul stîrneşte prin aceste asociaţii neaşteptate un cînap electric forţate poeziei. Dar cînd spune undeva, „Zboară peste mări de albastru / ca un sturion de cositor, avionul poeziei”, aproape

pierea între cele două elemente (sturionul şi avionul poeziei) ni se pare forţată, neizbitută. Mai sînt şi repetări supărătoare: Hemingway are barba „de lemn”, Stradivarius are şi el „minii „de lemn” şi „vorbea cu lacrimi de lemn împietrite în barbă”. E o economie de poezie.

Nu mi se par deosebite nici versurile închinute Iolandei Balas, în care poetul îşi inchipue, nativ, cam ce ar putea vedea Iolanda cînd execută frumosul ei salt („gădîni cu somnolide”, „umbroase hvezzi”, „aripi de păsări supuse”, „serpuiturile trostii de apă” etc.).

Spunînd în aceeaşi poezie: „cînd te înalţi salutul tău e un turu / cu trepte-n spirală, severe” hiperbolă e, de asemenea, forţată şi poetul însuşi se pare a sări peste... pogas.

Am accentuat asupra unor deficienţe, tocmai pentru că Gheorghe Tomozei, aflat la al patrulea volum, este realmente un liric înzestrat, căruia nu-i faci nici un serviciu trecîndu-i cu vederea lipsurile.

Un poet sensibil, vibrînd la „vocele” timpului nostru, trăiuitat de dorinţa de auto-depăşire şi încercînd să-şi înfrîngă calligrafia frumoasă, dar poate prea comună, prin nişte experienţe, dacă nu izbitute întotdeauna, cît puţin mai îndrăzneţe, dar şi cu ambiguităţi mărunte (de pildă aceea de a-şi data poeziile „Bucureşti, 3 mai 1961”, citim undeva, sau Răscăiţi, septembrie 1961) un poet entuziast, stăpînînd o tehnică artistică variată... Acesta ar fi profilul lui Gheorghe Tomozei pentru care volumul „Vîrsta sărutului” de-puie o concludentă mărturie.

MARIN SORESCU

GH. TOMOZEI

Vîrsta sărutului

NICAT CASA CU OHLONEA VERZI A FOST CONDMINATĂ CA / MOARTE / SENTINŢA / A FOST EXECUTATĂ!”

LAUSLABORIS

Amintirea

unui

intelect

ION

AGIRBICEANU

Vineri în amiază, la 31 mai, a coborât pentru totdeauna în pământul Transilvaniei...

— A murit Agirbiceanu. Vineri și cînta fărâni din salul lui, de pe Timave...

— Mi se pare cel mai chemat să scrie o operă realistă vastă, de peste 80 de volume...

S-a dus dintre noi un om bun și modest, un patriot înflăcărat și un candel de frunte al literaturii românești.

Înainte de plecarea cea din urmă l-am găsit, la Casa Universitarilor, odihnindu-se între cununi de flori în pragul drumului cel fără de sfârșit...

— A murit Agirbiceanu. Înainte de plecarea cea din urmă l-am găsit, la Casa Universitarilor, odihnindu-se între cununi de flori...

— A murit Agirbiceanu. Înainte de plecarea cea din urmă l-am găsit, la Casa Universitarilor, odihnindu-se între cununi de flori...

— A murit Agirbiceanu. Înainte de plecarea cea din urmă l-am găsit, la Casa Universitarilor, odihnindu-se între cununi de flori...

I. D. Bălan

Cînd eram adolescent studios și citeam cu lăcomie zăburi întregi de cărți, îi treceam în rîndul clasicii, fără ezitare...

Citîsem undeva, într-un reportaj sau într-un vers, că un copac de citeva ori secular, „gorunul lui Horia”, continua să trăiască în zilele noastre...

Pe Ion Agirbiceanu, după ce-l întâlnisem și-l citisem în copilărie, l-am cunoscut, pe neașteptate, în 1955. De atunci încolo l-am vizitat în dese rânduri...

Încerc, la moartea maestrului Ion Agirbiceanu, sentimentul durerii că ceva apropiat și drag îmi va rămîne necunoscut pentru totdeauna...

Încerc, la moartea maestrului Ion Agirbiceanu, sentimentul durerii că ceva apropiat și drag îmi va rămîne necunoscut pentru totdeauna...

Neîntreruptă ucenicie

Acum, cînd timpul a hotărît să se oprească pentru Agirbiceanu, încrederea sa în tînăra generație de scriitori ajunge la noi cu o răscăltoare actualitate...

Nu numai o dată Agirbiceanu a adresat cuvinte calde tinerilor dornici să-l asculte. Interviuurile, articolele din presă, discuțiile la care a participat cuprîndeau întotdeauna cîteva referințe la ultimii veniți în lumea literelor...

— A murit Agirbiceanu. Înainte de plecarea cea din urmă l-am găsit, la Casa Universitarilor, odihnindu-se între cununi de flori...

sau a treia zi după manuscrisul fîgăduit, dalta severă a meșterului avînd încă de lucru în marmura ce ni se părea perfectă...

„Totdeauna am fost convins să adevărul stă în ideile generoase și în concepția „artei cu tendință” și nu în așa-zisa „artă pentru artă”...

Spunea tot atunci, referindu-se la cuvîntarea tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej, rostită la Conferința pe țară a scriitorilor...

— Ai notat asta? Te rog să notezi fără grabă totul. Este foarte important. Tîm la acest lucru.

Citînd, de exemplu, cuvîntele tovarășului Gheorghe Gheorghiu-Dej cu privire la caracterul muncii literare, la faptul că tinerii scriitori sînt datori „să se deprîndă în munca grea asupra paginii”...

— Nu sînt un tînăr scriitor, dar iată cum înțeleg să ascult acest sfat înțeleș, acest mare și frumos adevăr. Uite cite adausuri și corecturi au manuscrisele mele. Sînt manuscrisele unei „ucenicii neîntrerupte”...

Spunînd aceste cuvînte, Ion Agirbiceanu se ridicase iar din fotoliu, oprindu-se în fața ferestrei, privind viștor la primăvara care domnea în pomii de-afară...

Notam aceste cuvînte, și el, aplecat deasupra-mei, urmîrînd ce scriam, adăsea: „...cu condiția s-o cunoască tot mai bine!”

— „Noi, prozatorii bătrîni, putem trece liniștiți „pragul cel înalt”, pentru că patria noastră are tineri prozatori talentați.”

— „Noi, prozatorii bătrîni, putem trece liniștiți „pragul cel înalt”, pentru că patria noastră are tineri prozatori talentați.”

— „Noi, prozatorii bătrîni, putem trece liniștiți „pragul cel înalt”, pentru că patria noastră are tineri prozatori talentați.”

Petru Vintilă

Amiază de primăvară

De atunci n-a trecut nici o lună. Am încă proaspătă în minte imaginea ce nu mă poate părăsi acum cînd am aflat vestea cumplită, de ucezură...

— A murit Agirbiceanu. Vineri și cînta fărâni din salul lui, de pe Timave...

Valeriu Ripeanu

LACRIMA...

și deslășesc și durerea ierbiilor, a vîntului, a ploilor și a mioarelor. Căci inimă marele scriitor care a fost Ion Agirbiceanu a batut pentru durerile și bucuriile celor mulți din lume...

— A murit Agirbiceanu. Înainte de plecarea cea din urmă l-am găsit, la Casa Universitarilor, odihnindu-se între cununi de flori...

— A murit Agirbiceanu. Înainte de plecarea cea din urmă l-am găsit, la Casa Universitarilor, odihnindu-se între cununi de flori...

— A murit Agirbiceanu. Înainte de plecarea cea din urmă l-am găsit, la Casa Universitarilor, odihnindu-se între cununi de flori...

— A murit Agirbiceanu. Înainte de plecarea cea din urmă l-am găsit, la Casa Universitarilor, odihnindu-se între cununi de flori...

— A murit Agirbiceanu. Înainte de plecarea cea din urmă l-am găsit, la Casa Universitarilor, odihnindu-se între cununi de flori...

scriși sub semnul muncii răbdătoare, să ne fie, scriitorilor tineri, povară și îndemn... Mulți, cei mai mulți nu l-am cunoscut, dar ochii noștri, întîlnindu-se cu litera lui iscusită...

— A murit Agirbiceanu. Înainte de plecarea cea din urmă l-am găsit, la Casa Universitarilor, odihnindu-se între cununi de flori...

Fănuș Neagu

afîm în pragul unei realizări, am fi scutiți de multe greșeli și nemulțumiri. Dar de obicei nu putem, fiind lași de insuflețirea muncii ce ne stă înainte...”

— A murit Agirbiceanu. Înainte de plecarea cea din urmă l-am găsit, la Casa Universitarilor, odihnindu-se între cununi de flori...

— A murit Agirbiceanu. Înainte de plecarea cea din urmă l-am găsit, la Casa Universitarilor, odihnindu-se între cununi de flori...

Sorin Alexandrescu

DREPTUL LA TIMP

de
NICHITA
STĂNESCU

Pînă și pietrele-au dat rod în ziua-aceea,
cînd iarna sta-n zenit, la cerul țării,
și-n coaja orelor rotunde,
batu sfîrșimător pasărea Phoenix.

Și aerul se-adauga într-una,
cu luciul mat al gerului învins
ca gheața unei mări, care strivește-n truou-
urcatele la suprafața mortăciunii.

Era-n cutremurul Februarie, de luptă,
cînd țara își cerea dreptul la timp,
fără, cum e culoarea pentru ochi,
Era-n cutremurul Februarie, de luptă,
cînd de suferătura grea, spre viitor —
a trecerii de ancore-avvîrșite,
se răsucit țara, în culele de aer
gîtul ereților deodată, sugrumînd;

Și grînda cerului, de aripi albe
în lacul lor, se-acoperi,
închîpînd văzduhuri ce urmau să fie,
urcate dintr-o altă, mai domnă, temelie

Era-n cutremurul Februarie, de luptă
cînd ochiul armelor întinse
privi-nedelung, cu gloanțe înroșite,
la țimpla și la pieptul nostru ridicat,
nădănuind stăpînii, că timpul lor înghecia,
strîlăindu-le în blocul lui, făptura,
din ce în ce mai dens, mai apăsător.

Pînă și pietrele-au dat rod în ziua-aceea,
cînd iarna sta-n zenit și scînteia,
Cădea un val de moarte peste visuri,
dar moartea doar pe ea se ucidea.

2

Goana norilor albi, goana norilor lungi,
mîna din urmă secundele.
Era-n cutremurul Februarie,
cînd o femeie năstrea în lume,
tîl ei primindu-și dreptul la timp

Femeia zvirli spre cer
săgeata fulgerătoare
a unui țipăt?

Trupul copilului răsărea
gros și sigur ca luna
din apele mării.

Și-un orizont era, de femeie,
cu globurile plutelelor pămîntului
acoperite de sorturi albastre
un orizont era, de femeie,
care-o priveau încrezători.

În lume năstrea o femeie.
Era în Februarie, sub roata de viscol,
cînd durerile facerii o-mbrășară
ca un bărbat mult prea puternic
cu brațe de plumb.

Goana norilor lungi, goana norilor albi,
mîna din urmă secundele.

Cite una se rătăcea
printre furnale, printre arme,
printre ziduri, pe căi ferate se rătăcea.
Întîlnea ochii femeii și-i strălucina,
întîlnea obrazul femeii și-i colora,
întîlnea gura femeii și-o arcuia,
întîlnea țipătul femeii și-l prețuiea
în stîlpul de care se sprijină cerul.

Trupul copilului, gros și sigur,
continua să răsădă
ca o bătaie a inimii din inimă,
ca o planetă ce se rupe
dintr-un soare.

Era în Februarie, sub roata de viscol,
cînd steagul cel mare-al zăpezilor
căzu aburînd, la pămînt.

Bocaneii cu ținte-al jandarmilor
și sfîșiau ritmic,
iar sinele sîniilor cu clopote
de alamă,
în lungi bandaje îi tăiau.

pentru țimbele înroșite,
pentru umerii zdrobiți,
pentru piepturile împușcate
ale celor care vegheau.

Dar o femeie năstrea în lume.
Era în Februarie,
cînd țara ei își primea
dreptul la timp,
cum marile-ntrecători își primesc
răspunsul
în istorie.

Și-un orizont era, de femeie,
cu globurile plutelelor pămîntului
acoperite cu sorturi albastre.
Un orizont era, de femeie gravide
care îi surdeau încrezători.

3

I se păru femeii, deodată,
că nu-și poate lua în brațe feciorii,
asa cum nu poți să ridici în brațe
un rîu.

Căldura făpturii lui
— i se păru —
că se-nalță din căldura trupului ei,
ca zăna-nsorită
din noaptea-ntelată.

Și toate acestea i se păruă
de neschimbător,
cum nu mai poți s-abați!

o întâmplare
destășurată-n trecut.

I se păru femeii, deodată,
că țara ei aleargă scînteind,
cître marile roți dințate
ale anolimpurilor
și că-și imprimă umbietul în ele,
biciuindu-le,
și roțile se urnesc din înșepenie,
cu suier înalt,
și iarna și-aruncă trupurile-ntrigurate
în carcasa de trunze, a primăverii,
și primăvara își arzvrile copacii-nțoraji
pe marea umflată a verii,
și soarele verii, alunecînd, izbește
și doboră fructele toamnei.
Și toamna intră cu prora ei
de spărgător de gheață,
în miezul alb al iernii,
și-i despică, și-i sfîșie,
și-l frînge, și-l rupe.

Femeia zvirli spre cer
săgeata scînteietoare
a unui țipăt de bucurie
pentru fiul ei.

Februarie-1 veghea.

Cu mîinile îi pipăi, cu privirile,
cu auzul,
și ei era viu și nevătămat.

Februarie-1 veghea.

Umărul alb și strălucitor l-i atîna,
cu gestul cu care smulgi un sunet
din hărăț.
Și ei era, într-adevăr!

Februarie-1 veghea.

Și îi îmbrășșa
cum îmbrășșează inima sîngele
și aerul ideile;
și ei era, înțeles,
și își primea dreptul la timp
fără,
cum își primește ochiul imaginile
mîșcătoare,
urechea — sunetele
zării — mitroaie.

Februarie-1 veghea

4

Sub roata de viscol,
începură să-nghete de-a-rîndul,
dormite, potole, jîndul
stăpînilor.

Unii se treziră, deodată, rotunzi
ca o roată multiplă, în care
dorințele, potole, jîndul
deveneau diabolice spițe,
stîmbe, pestrițe;

înghețate-n afară, diabolice spițe,
dormite la vale,
pe serpentinele iernii, în rotocoale,
alunecînd înapoi,
savoi nesfîrșit de roți, alunecînd înapoi,

Și se izbeau de propriile lor amintiri,
ca de niște pietre, sculptate,
din cimilit.
Cei duri se sfîrșeau, cei moi
deveneau pastă viscoasă, noroi.

5

Pe cerul sufletelor omenești,
izbucni o roșie, intensă, lumină.
Și toți îl vedeau
pentru că era vremea vederii
și toți îl auzeau
pentru că era vremea auzului.

O, ea era inima
bătînd cu jerbe roșii de lumină.
Era ochiul a căruț privire
tăia prin rînd, prin stîncă.

Pe cerul sufletelor omenești
un soare roșu izbucni,
și toți îl știau,
pentru că durerile lumii
ridicase un pisc, aici,
în această țară,
și el venea să răzbuie
rănille.

viețile hăituite ca o herghelie de cai
prin cîmpia Dunării,
pînă-n valea Prahovei,
unde durerile lumii ridicase un pisc...

Pînă și pietrele-au rodit în ziua-aceea,
și gheața lui Februarie pleasni
ca o mare-n mare,
sub luna plină.

Pe cerul sufletelor noastre omenești,
cuvîntul Partidului
izbucni ca o roșie, intensă lumină.

Cuvîntul Partidului,
ancoră zvirliță-n viitor,
aproplînd de gînduri, de inimă, de visuri,
înșfășigarea dreaptă, adevărată, vie
a țării de azi.

6

...Plus valoare, timp strivit
de călcîiul cet cu pînten,
întru coasta mea izbit,
ca să-ți fiu calul cel sprinter

Plus valoare, loame-atroce
pentru timpul negru, brun,
ca să-ți fiu carne de tun,
cîntărita și vindută
pe biroul tău luxos —

o vertebră-n silnga,
în dreapta un os.

Plus-valoare, moarte lentă,
ce-mi înlucă pe rînd,
un picior,
apoi un gînd,
și-mi preschimbă lin, feeric,
osul alb în întuneric.

Iar concretă plus-valoare,
peste fruntea mea încheagă
în broboane de sudoare
sarea mîntilor, întreagă.

Și din ea, se-ngrășă domnul
Capital, făcînd bilanțul:
mie truda, sieși somnul
mie lanțul, sieși danțul.

Dar mi-o smulg din frunte, cum ai
smulga din pămînt, o plantă
Dansul lor devine — acuma
o cădere-n vid, o pantă.

— Va stîrși și dansul rece
al robiei, eu, întîiul
am deplin și viu, voi trece
peste groapa-i cu călcîiul.

...Mă simt pe mine însuși aproape dureros,
și cu-o mîndrie stăpînita.
Un soare alb răsare-n țecă elpita
pe care-o bate trupul meu, feruginos
pe cînd aceste gînduri se mișcă ondulînd,
din ce în ce mai viu și mai curînd
E-o trecere de ancore-avvîrșite
spre-un viitor care va fi prezent.
Țara și-arată chipul — toștoreșent,
prin colonadele de stalagmite,
pe care acest Februarie, de luptă, a suit
un cer al demnității
fără,
de neclintit.

7

Și orelor-au rodit, în ziua-aceea
cînd iarna sta-n zenit la cerul țării,
și o femeie a născut în lume
un prunc care-și luă dreptul la timp.

Și într-o, începu să crească,
într-o secundă lu cit într-o oră,
și într-o oră îi cit într-o zi,
și într-o zi cit într-un an de zile.

Și cum era-n înșepenie
soarele deasupra lui,
unde sta uitat pe boltă,
dintr-un timp al nimănui
și prin cearcănu-i de gheață
cu fulgi negri, cu fulgi vineți
își bătea sprînceana, țimplă,
să uzi ziua, să uzi cîmă
vămăia oră, mînuia
caasta, brațul, alăuta
și lumina grea ca stîncă.

Deodată, nemîșcarea
se urni sunînd a scripei,
cum spre-o schelă sulțoare
cu var stîns, legăndătoare,
se ridica o căldare.

Mina-ntînsă e-o mistrie,
tencuiește gînduri, visuri,
foșnitoare paradisuri —
unde totu mișcă, umbra,
și cuvîntul are umbra,
litera e muzicală
apa-i vie, piatra dală

Cum era-n înșepenie
soarele uitat pe-un cer
al mirărilor și-al spaimii,
deodată nemîșcarea
se surpa, smulgîndu cu ea
coaja cerului, și-o rupse
prăvălînd-o-n orizonturi.

Și căsu pe vechea țară
masca soarelui desprînsă,
și drugi grei, de grea lumină,
izbucniră-n jos, strivind
ca nisipul gros, în steamuri,
repetat și cu arsură,
zoiul, mizga și cocleala
și rugina, smircul, bezna..

8

O, turnarăm amintirea
ca pe-o lîntă grea topită
peste nedreptate, peste
exploatarea-n voci zdrobită.
O, din amintire, seceri
și baroane noi iscarăm.
O, din amintire, coșuri
impletirăm pentru fructe.
O, și poate-n amintire,
munți prelungi albesc, de gheață
O, și poate-n amintire
ape năde spăla-n prunduri,
osul alb ca și un sceptru,
al eroului călău.
O, ne este amintirea
vremii de atunci, o lege,
o măsură-a demnității
și a cînstel și-a virtuții.
O, din amintire, luna
uneori răsare-n ceruri
semănînd la chip acelu
ce-a murit atunci, iubind.
O, din amintire poduri
ale păcii-n lume țega
mal de mal. Și ora vie
de vecie o unesc.

INCHINARE

Și eu m-am născut tot în treizeci și trei,
odată cu maturizarea alor mei,
odată cu primul semn clar, al unui timp mai bun,
ridicîndu-se atunci, implinindu-se-acum.

Primește cititorule această
încercare-a mea de cîntec, tinerească,
iar unde nu s-a smuls deplin din minereu
cu inima o prelungesc, cu trupul meu.

Desen de VICTOR CUPȘA

PUNTEA

de FANUȘ NEAGU

Desen de DONCA IOAN

Înainte de miezul nopții, Achim văd că era în lan, cu seceriștoarea, rupsesse cuțitele, iar cele cinci greble, fixate în trunchiul catargului, se-nvâneau în gol, ca aripile unei mori de vânt. Pe podul de tablă, lucios, un iepure de cimp, gras, cenușiu, sălta și se rostogolea peste curmezeșul grebelor : ochii lui cit alcele, nărginiți de-o dungă roșie, scinteau umezi în aerul fraged. „Îți bați joc, spuse Achim. Săi că te pun cu o botul pe labe !” Luă sfoara pentru legat snopi, făcu un laț și, o mișcare rapidă, neașteptată, îl aruncă înapoi și iepurele se pomeni purtat pe sus, cu gîtul strîns ca într-un cerc de gheață. „Uite, că te-ai dus pe copcă, îi spuse Achim, zăbănitor. Să văd acum dacă-ți mai dai mina săo o faci pe năgarul cu mine” — și-l îndesă în buzunarele pantalonilor. Iepurele îl bătu scurt, în coaste, cu lăbuțele. Achim rise, apăsându-l o-zăcinte o-aldului, și-n clipa aceea, cuțitele seceriștoării începuseră să taie din nou, retezînd, o dată cu patele, lumina albă care juca la suprafața lanului.

Achim se deșteptă. Sub pleoape îl frigera încă lumina amiezii din vis. Se simțese din somn cu prezentimentul unei dureri intense și apropiate. „Mama lui de iepure, să vezi tu că se întimplă ceva în noaptea asta !”... Tractoriștii sfârșeau sub pățuri. Sprâjnindu-se de patul lui Mișu Poză, Achim coborî ametei cele două trepte ale vagonului dormitor. Jos, în cîmpie, mirosea a maghiran, luna împingea griul către fundul nopții. Prin negura amorțită, Achim auzi un tropot înfundat, puternic și, pînă să însă el în drum, cu oasele încă grele de somn, să vadă ce e, în tărâta brigăzii intră un câlăreț, rapid cu un umărul sfiorle întins între crengile a doi pruni și de care spînzurau, siruri-siruri, pești cu burile despicate, scoți să-i usuce vîntul.

— Pitru ! strigă câlărețul și murgul lui se opri, răsufînd zgomotos, cu gîtul încordat. Omul se aplecă și-i trase zăbala din gură.
— Ce dracu faceți, mă, cu atîta pește ?! întrebă el, plin de greută. Momiți pisici sălbatice, să le pupuți ? Tine colea — și-i întinse lui Achim o sticlă cu fuică, învelită într-o petică de sac. De-așeadă ni un băiat, să știi. Scoală-te pe toți din vagon și bați pentru Achim al mic.
Achim incremenise cu ochii holbați. Uimirea lui se transformă brusc în veselie

și ridică brațele spre câlăreț, să-l tragă spre el — cu brațele ridicate era imaginea, pe dos, a cămășii care atîrna cu mincele în jos pe sîrma de lingă ușa vagonului. Câlărețul se feri, rise, scuturîndu-și trupul subțire, strîns într-o curea cu pața gabenă, lată cît palma, și dispăru în galop, înghițit repede de umbrele nopții.

Liniștea, risipită timp de cîteva minute, se clădi din nou peste cîmpie, densă, hătăt de lună.

— Achime, tu ai auzit, mă, ce-a spus ală ?! se întrebă Achim, zăpăcit, cînd rămase singur — și începu să răscoalăse cu înfrîngare, în buzunarele pantalonilor. Descoperi, mirat, că umbra sa găsescă sepușele pe care-l prinsese în vis. Atunci apucă sticla, o duse la gură, și bău. Sta în marginea drumului, lung, cu obrazul vînt, cum e fierul, și vîntul, urcînd din adîncuri, ca o soaptă a pămîntului, îl încăldea cu miros fierbinte de pelin. Bucuros, porni să-i scoale pe băieți, dar, pe neașteptate, îl trecu gîndul că el nu știe cum se joacă un tată cu copilul lui, și se opri. Ideea i se păru stranie, prostescă și vea ; născută în zona fricii, existentă în fiecare om, suia în el, rece, durereasă, atotstăpîntoare. Pămîntul, luminat de flacăra lunii, se schimbă în zăpădă și el se văzu copil de cinci ani. Zburind împins de vînt, pe ușa unde țesea să se dea pe gheață, cu patinele de lemn, și mai departe, prin cîmpie. Zăcuse toată seara în casa unei bătrîni — undeva, într-un sat departe — care-l scosesea din rîpa din moul rîndu și cînd se ridica din nou pe picioare, avea fața slăbită, ca arsa de var. Neștiind de unde-l luase vîntul, a rămas printre străini.

— Mamă mare, a întrebă-o pe bătrîni, o să mai fiu vreedată frumos ?
Copiii nu-l primeau în jocurile lor, iar bătrîni se fereau să-l miungie, îi făcea rău să-și apropie palma de fața lui jupuită.

— O să mai fiu, puule... Cînd îi-o muri umbra, bătrîni dumnezeu pe-ai de-au lăsat să te fure urgia.

El s-a gîndit că trebuie să-și omoare umbra. O loci cu pietre și o strici cu talpa piciorului. Seara, cînd umbra omului se lungeste, țesea în poartă, la drum, să i-o culce căratele și să i-o bată cu cerealele copiii din vecini. Umbra scăpa din toate neclătmăta. Într-o zi, stînd pe marginea șoselei, văzu apropiindu-se înălțagul care sfîrșea în piatră. I se făcu milă și se fose înapoi, ferindu-și umbra. De atunci, a purtat-o mereu cu el, singuratec, ca pe un cîntec de grea melancolie. Fetele l-au ocotit, s-a înșurat țirziu, la treizeci de ani — și acum, iată, are un băiat.

— Achime, taică, îi spuse, în gînd, copilului, vreau să-mi zici po nume. În nici un caz n-o să-ți dau voie să-mi zici : „matală”.

— Fac cum zici tu, auzi glasul copilului, dar învață-ma un juc.

— Saramura mă-si !” înjură Achim și se îndreptă spre vagonul-dormitor să-l zgîntie pe Mișu Poză, șeful brigăzii, care avea doi copii. Li atinse umărul și-l chemă în șoaptă :

— Mișule... Auzi, Mișule...
Tine ușa bine ! strigă Mișu, speriat, săltîndu-se pe marginea patului, cu pătura sub bărbie.

— Care, mă ? se supără Achim. Altrezi. La freacă-te la ochi.

— Tu ești, Achime ? întrebă Mișu Poză, lăsîndu-se cu spatele pe pereți. Mă, ce visul dracului ! Eram la stație, pe coridor, și fugea contabilul după mine. Da' era jumătate om, jumătate taur și-arunca în mine e-un fier de plug, să-mi rupd călcîiele. Cît e ceasul ?

— Mai e mult pîn' la ziuă. Culcă-te și dormi liniștit — spuse Achim și coborî tarăși în cîmpie.

„Nu-l mai întreb nimic, se sucise Achim, ce poate să-mi spună despre copii un om care vesează urit ? Cînd ai copii, seara, la culcare, trebuie să te gîndești la lucruri frumoase, la frunze, la țărăbă sau la altceva care să-ți îngine visele... Uite, eu, cînd n-a să mă culc, dac-o să mă culc în noaptea asta, o să mă gîndesc la dropii, da'...”

Înse din tabăra brigăzii, străbătuse, în curmezeș, laurule coapte, și acum urca greoi, spre vîrfurile unei movile. Urcînd, prețea și-și trăia duaiute visul — cel dintîi de cînd devenise tată. Visul era scurt. Se făcea că e în cîmpie cu Achim al mic și că plouă. Apa, curgînd în pinze dese, batea mărunt și odălnitor în podul pe care-l făcuseră cu aripile deasupra lor douazeci de dropii. Treceau prin ploaia cu pale de negură și nu-i simțeau răcoarea decît pînă la oul picioraelor, fiindcă dropiile se mișcau în pas cu el, fiindcă neclintit acoperisul acela de pene. Și mergînd prîndeau și ei aripi, ca și dropiile și zburau deasupra norilor, spre culmea cerului...

Sus, în creasta gorganului, netezită de vînt, Achim se opri, ascultînd glasul clopotelor — mica explozie de sunete cu suflul scurt — scuturate de oile care dormeau în stîna de lînci pădușoase de salcîmi, trăgînd în nevăzute dropii de lapte și de bălțar. Sunetele acelea rare, vibrînd prelung, deșteptară în Achim un gînd ciudat. Se aplecă și-i strigă pe ciobani :

— Pasalac... Cogule !...
— Hău, răsună o voce tinăre. Ce vrei ?
— Tineți cîinii aia că-s cu mîinile goale.

— Nu-s aici. I-a luat Cogu cu el în sat, se are-n vorbă cu una o nu știu cui...
E a treia seară de cînd fugen sat cu cîinii.

— Bașă ! într-o fabrică de pumni și-ai să vezi că nu măi fugu.

— Zău ?! făcu Pasalac, apărînd, mic și îndesat, de după fîntina înconjurată în uluce de lemn. Păi ce, nea Achime, ma tale nu știți că Cogu, cînd roțete o dată pumnul, face dîră de oase ? Ce zici de stelele astea ? ridică el fața spre cer. Parcă-s niște dumtoci de mămăligă, huni să-i amesteci în lapte.

Achim se așeză pe ghizdoara fîntinii, cu piciorarele sprînjite pe o putină.

— Pasalac, spuse el, privindu-l fix pe celaltă, dacă facem o treabă noi amîn-dai și taci, dau de băut. Vin roșu.

— Sint lacom tare la băutura, nu te lega. Eu, sub patru sticle nu mă-ncurc.

— Dau patru sticle.

— La patru sticle, îmi dai și-un kilogram de îngurămint azotos.

— Pentru ce ?

— Ca să răcesc cîmul. Trîntesc doi pumni de azotat într-o căldare de apă și-nghesăi apa tun. Chestia e să nu poți azotat și-n aluat, cum o făcut nevasta lui Focă Brunu, c-atunci te umfli-n bură cî un butoi... Zi, despre ce-i vorba ?

— Vreau să scoți mieii din țarcul lor și să-i dai în cîmpie. Atita tot.

— Rizi de mine, făcu Pasalac, noale, neincredzător.

— Nu, de ce ? se apără Achim. Dau arună dacă vrei... Sau plătesc dînaite tot cîmul.

Încercîndu-se că Achim nu glumește, Pasalac deschise porțile din lanți de salcm și pătrunse în țarc. În clipa următoare, bicul lui răsună puternic sub perdena de stuț. Miei se ridicară, clătîndu-se ca un val cenușiu. Cînd din margine se izbiră cu hotul în corăzi, speriați, parca-erți și năvăliți vînt. Pasalac îi împinse cu genunchiul îndoit, dîndu-i peste cap și făcîndu-le vînt spre porțile unde aștepta Achim. Împinși din urmă, mieii se repeziră să ia în cîmp. Dar cînd să se strecoare afară, Achim se culcă în drumul lor, astupînd cu pieptul șanțul îngust, făcînd împotriva ploilor. Cel din fruntea turmei, un berbec cu coarne cît lama briceagului, acu o scurtă ezitare, după care își adună puterile și sări prin deschizătura porții. Achim îi simți bătaia pe umeri și pe pulpe. Zîmbi și așteptă, cu fața acumșă în țărăbă. Miei celalți, asuziți de bicul lui Pasalac, suiră în șir pe spinarea lui, frîmîtînd-o cu copitele mici, rotunde Junghuri ascuțite îl fulgerară în coaste, cămășa arsa de snare și de vînt, plămîni în zăci de locuri. Miei treceau în ropot îndesat și înclămbăși, acolo unde știu că e malul șanțului, își luau acînt și săreau, cînd pe pămînt și urmîndu-și fuga încă vreo cîțiva metri. Mișcarea aceasta, repetată, creă în Achim sentimentul că se joacă cu băiatul lui. Se luaseră la trîntă, Achim al mic îl doborîse și acum sălta în patru labe pe spinarea lui. „Achime, taică, de ce nu-te-astîmperi tu ? se prefăcu el, minios. Eu sînt puternic, te iau de-o palmă și te-azirîl în lună” — și întinse mîna, pe furis, să-l înhațe. Dar în palma simți hotul umed al unui miel. Încesclit, încordă umerii și-l aruncă înainte. Bătîșos, mielul se întoarce și-l împinse cu fruntea ciută. Rîzînd, Achim îl prinse în brațe și-l gîdîli între urechi. Mișule avea cercei, lui Achim i se păru că vede în ochii lui o scintie de ris — și-n clipa aceea, frica din el se risipi și se topi.

atelierul

POVESTIRE DE
GH. CHIFELEA
MUNCITOR LA
UZINELE
23 AUGUST

Frigul din atelier ne îndeamnă să ne strîngem unii lingă alții în jurul sobei de campanie. Dar nu vrem : fiecare rămîne cu încăpățînare pe locul său. Vîntul se repede în caroseria de tablă, zguduie ecamurile împăienjenite de gheață. Îi simțim fiecare rafa. Nu ne temem. Matahala cu trei diferențiale și se împotrivesc, se cutremură și gonește neașteptat mare departe, despiciînd nămeții sub greutatea ei.

Altă comună ! Cum s-o fi numind ? Curiozitatea nu ne mai dă rhes ca alădată. Aruncăm priviri fugare prin sticlele înghetate ale ferestrelor și rămînem tăcuti. Pe linie nu se zărește țipenie de om. Ferestrele caselor sint oblonite, negre. Pe lingă uluci zac troiene mai vechi ; parcă bolesc. Nici cîinii nu ne mai latră. Seamănă a pustiu.

Pe șosea, dunele de zăpădă cresc necentenit, amenințătoare. Uneori mașina își incutește mersul ; motorul sovăie cîteva clipe, apoi duduie deodată cu fric și atelierul alunecă mare departe, clătîndu-se. Cineva murmură :

— Trage bătrînul, trage !...

Nu-i răspunde nimeni ; nici nu-l privim măcur și vorbele rămîn parcă suspendate în aer, pînă le zmulce o rafală de vînt și le țîrșite după ea. Drumul coboară în pantă lină. Matahala prinde viteză. Un zoleț de șenilă lovește în aripa din spate sacadat, ca un indicator care marchează fiecare invirtire a roților. Bocăntîlul lui mă scoate din fire. În făcerea care persistă ca o povară, am senzația că-mă izbește timpurile : mă emervează. Aș vrea să vorbesc cu cineva, să nu-mi mai aud zgomotul repetat și silicitor, sint sigur însă că nimeni nu mă-ar răspunde.

Printre pleoapele întredeschise îl zăresc pe Vlaicu, unul din mecanici, privindu-mă. Sîmțindu-se surprins, întorce capul stingherit și tace. E un băiat de o frumusețe neobișnuită. De obicei e tăcut. La suflare, vorbele-i greoaie cu accent ardelenesc i se înclăcesc în așa hal că nu se mai înțelege nimic din ce vrea să spună. Conștient de atracția sa în fata fetelor, își petrece tot timpul liber în preajma lor, curîndu-le.

Strivit parcă de fătura puternică a acestuia, alături, pe o ladă de scule, se mișcă fără încetare Mihai, tovarășul său de echipă. Obişnuim să-i mai sunem și „Pușchin”. N-a împlinit încă 18 ani. Fața-i tucuroie, prea mare parcă pentru trupul lui, firav, încadrată de un păr negru, cirilontat și vesnic netuns îl aseamnă intructiv cu marele poet rus. Își roade o unghie cu ciudă, și privește în podea. Poate urmărește piciorul lui Pricop ; sudorul lo-vește cu vîrfurile bocăntîlului lada cu scule de sub el. Pricop e cel mai vîntos dintre noi. Are o față lată, care atunci cînd rîde și se bălărează și i se intruseste ca un peșene tăiat în două. Nasul strîmb și olin de distruși i-a fost plantat între obraji înădins să-i desăvîrșească urîtenia. Nimeni nu l-a văzut dină acum supărat. Cînd n-are de lucru, se „vîră sub șasiu” cu mecanicii... Uneori îmi ajută și mie.

Acum, învrăjbit, pare și mai urit, e aproape fioros. Din cînd în cînd, neputîndu-și domina iritarea, aruncă priviri furioase spre Drăgușin, electricianul, care, izolat de toți, stă ghemuit între strung și polizor și își rumează îndărătnic cine știe ce gînduri de răzburare, cu ochii pironiți undeva în gîhata de pe fereastră. Îl observ nărlia subțiri, răsfrînte în sus a obrăznicie : par că tremură.

Mașina saltă peste troiene, ne zdruncină și ne duce mai departe, cînd domol, cînd cu viteză, cu viteză relativă. Stăruu cu privirile asupra lui Drăgușin și în mînte îmi apare tot mai clar chipul lui Bela baci, palid, împietrit.

Bătrînel e în cabină. L-a luat meșterul lîngă dînsul, să-l liniștească. S-o fi simțind mai bine ? Întrebarea mă face să tresar, ca de o presimțire rea. Fără să vreau, cauz un răspuns în ochii lui Pricop. Sudorul țace, desl am impresia că și pe el îl bat aceleași gînduri.

...Bătrînel ne e drag tuturor. Are el un fel al lui de a mișli lucrul și de a ne cicăli, dar ne-am învățat de mult cu această meteahnă aparentă, care de fapt ne e folositoare.

A trebuit să vină Drăgușin să ne învrăjbească ! Lucrează în atelier numai de două luni. Văzîndu-l descurcîret și mai puțin ocupat decît Bela

baci, meșterul i-a luat bătrînelul lada cu piese de schimb și i-a dat-o în primire. Mai bine nu l-ar mai fi dat-o, căci de atunci nimeni nu se mai poate înțelege cu dînsul.

Bătrînel avea obiceiul să adune orice piesă veche, orice căpătîi de material rămas de la strung. Strîngea spanul de bronz și de compoziție fir cu fir. Le sorta, le aranja cu grijă. Avea cutii pentru fiecare în lada cu piese.

Într-o zi, a doua sau a treia par-mi-se, după ce și-a luat în primire funcția de magazioner, Drăgușin i-a scos bătrînelul toate cutiile afară. Bela baci s-a făcut foc, și, cum electricianul se încăpățîna, nevoind să le mai primească înapoi, s-au luat la ceartă. A trebuit să intervinem pentru a-l face pe Drăgușin să cedeze. De atunci se cam uita dușmănos la bătrîni.

În ziua cînd ne pregăteam de drum, cearta izbucni din nou. Meșterul, Vlaicu și Mihai încălzeau motorul atelierului care, în ciuda lor parcă, huruia întrerupt, tusea și se văta ca un om bolnav. Drăgușin bombănea în boxa lui, inventariîndu-și piesele, cînd Bela baci intră alb de zăpădă, țînd în mîna două cabete de bară. Mi s-a părut că vrea să vină la mine, dar răzîndîndu-se, se întoarce spre electrician :

— Mă Drăgușin băiat, cum lăsat tu capet, astea în zapada ? Pune în ladă...

— Mai lasă-mă dracului cu vechiturile dumitale, că tu le azvirii acu' pe geam !

Întrigați de izbucnirea electricianului, ne-am întors spre el. Bătrînel tăcu cîteva clipe mirat, apoi insistă :

— Astea piese bune, draga...

Văzînd însă că celălalt nu-l mai dă nici o atenție, puse piesele pe ladă. Zgomotul lor parcă l-ar fi turbat căci, întorcîndu-se brusc, Drăgușin le zmulse și le aruncă afară. Bătrînelul înlămi. Și, în timp ce noi îl priveam uimiți, ca și cînd n-ar fi fost satisfăcut de răutatea sa, electricianul, vînd cutia cu spane de compoziție pe un colț de banca, îi dădu un picior, de se duse de-azvîrlit.

— Ce, hă, ești nebun ?

Nu știu cine a rostit vorbele, în clipa aceea eram tarcă ametit.

— O să se piardă cît torni pe un sferi de cuzinet — mormăi Drăgușin și își văzu de treabă mai departe.

Bătrînelul lui mă dezmetici deodată. Bela baci, încă năuc, căta cînd la el, cînd la grămăjoara de compoziție, pe care acesta o călca nepăsător în picioare. În sfîrșit, izbui să îngine :

— Dar bine, mă flacău, asta material scump !

— Dacă e scump, ține-l în dulapul dumitale, că aici eu răspund... Devotatul, că nu mai ieși odată la tensie !

Bătrînel se făcu palid, nu știu cum putea rămîne ca de piatră și nu-i plezneo o palmă. Simțeam cum mă înăbușe furia și, ca împins de un resort, mă îndreptam spre el, cînd îl auzii pe sudor mîrlînd :

— Apleacă-te și adună spanul de jos !

Electricianul nu răspunde, dar nici nu se mișcă din loc. Îi apucă de piept, trăgîndu-l afară din boxă. Săriră și Pricop și Mihai și, cum electricianul se zbătea în mîinile noastre cu îndărătnicie, Pricop ridică cîmulul să-l lovească. Bătrînelul tresări :

— Nu, Pricop, Ion !... nu !... lăsați la el, nu merită, voi murdăriți, dacă lovii omul !

Își întoarce privirile triste spre Drăgușin. Barba îl tremura, buzele îl sovăiau. Părea că nu mai e în stare să vorbească : adăugă totuși cu un fel de oboseală în glas :

— Un dată ai' faci și tu fața la nevoia... atunci ai înțelegi chit valor' are asta lucru... oricît de mic pare la cap' asta ! tău bleg... să nu hăti joc de muncă !

Ultimele vorbe i se pierdură într-un gemăt înfundat. Mi s-a părut că se clătina și că se va prăbuși. A țesit din atelier, împleticindu-se, sprînjit de Mihai. În urma lui, Pricop îl îmbrîncea pe electrician, furios :

— Du-te și-i cere iertare, necioplitule !

— Lucrăm împreună de peste doi ani. Eram un colectiv bine încheat, cu toate că nu eram decît o mină de oameni. Fiecare dintre noi era pentru

DIALOG NETERMINAT

În timp ce traversa un cîmp acoperit de zăpădă, îndreptîndu-se spre gară, și mai apoi în timp ce mergea cu trenul spre un mic orașel unde-și avea casa și familia (și pe care avea să le revadă în seara aceea după 20 de zile de țeren). Văzile Trancii gîdeau asupra umera dintre problemele sale intime personale, în felul următor :
„Ce ciudat e că momente importante din viața unui om pot fi decise — chiar dacă nu definitiv — de un gest mărunț, de un zăcut, de un zăcut sau nevoită, a unui cuvînt, de impulsul spontan, nevăzuit, al unui instinct. Mă gîndesc că, dacă în clipa despărțirii m-aș fi aplecat s-o mișgii sau s-o îmbrățșez, starea ei de spirit s-ar fi schimbat oarecum spre bine, s-ar fi însemnat, poate. În fracțiunea aceea de secundă, gestul mi s-a părut însă greu de îndeplinit, mina care trebuia s-o cuprîndă de umăr a întîrziat cu îndărătnicie și ușa s-a închis cu un buifmet sec în urma mea. Probabil că și-a vîrît cenada aici și acel rol al întîmplării, pe care eu nici pînă în ziua de azi nu reușesc să mi-l explic și să-l înțeleg pe de-a-ntelegul. De pildă, într-o seară, stînd la camera de noapți singur, dezbrăcat, cu o carte în față, fiind cald și plăcut înăuntru, m-am simțit năpădit dintr-o dată de niște gînduri duioase pentru ea. În clipele acelea eram în stare să iau totul asupra mea, să-i cer iertare chiar și pentru greșelile ei lată de mine. Pentru că nu puteam face toate acestea decît în scris, în un apucat să-i scriu — și rînduile cungeau unele după altele, înfierbîntate, de parcă eram un artist în clipele lui de inspirație. Dar de-abia începuseră să scriu și cineva a bătut la ușă. Era Tofan, președintele gospodăriei, un om foarte bun și capabil în general, dar care uneori are idei dinlă cele mai trăz-

nite și pe care le susține pînă în pinzele albe, suferînd sincer pentru ele. Atunci, de pildă, venise să-mi demonstreze, în numele grijii față de om, de ce ar fi necesar să cumpere gospodăria o dubiță care să transporte dimineața și seara copiii colectivității mai îndepărtați și creșă și grădiniță, gospodăria avînd avere serioasă și fonduri neclătuite la capitolul „social-cultural” din buget. Ca să termin discuția cît mai repede, l-am spus că asta

ION BĂIEȘU

e o manifestare de grandomanie, că sînt împotriva cumpărării dubitei și că cel mai înțeleg lucrul ar fi să mă facă o creșă în cartierul acela al comunei, Tofan e însă un om pe care nu-l poți convinge cu una cu două, așa că n-a plecat de la mine decît pe la miezul nopții, în ultimele două ore purtînd cu el o discuție aprinsă despre Cosmos și despre spionaj. Cînd am rămas singur, eram obosit, îmi pierse și dușgia și cheful de scris. Ba, mai mult, mi se părea că dacă i-aș scrie, nu-aș duvedi un

om lipsit de ambiție și personalitate, ar trebui să trec cu vederea peste o serie de greșeli ale lui, care trebuiau curmate de la bun început. În zilele următoare am avut foarte multe treburi și, pe lingă asta, n-am mai fost de loc dispus să-i fac concesii. Adevărul e însă că îmi aduceam aminte de ea la fiecare pas, tot ce vedeam îmi învia în suflet zilele neapomenit de frumoase cînd ne cunosusem și ne îndrăgostisem. Pe atunci, ea era învățătoare în comuna aceasta. Secretarul comitetului avea o părere proastă despre ea, din pricină că nu voia să participe la echipa artistică. Ca s-o convingă, a chemat-o față de mine la comitet, să o criticăm amîndoi pentru îngîmfare ; el, sperînd că eu, ca instructor rațional, mă întrec mult mai bine în a face morală oamenilor. Spre dezamăgirea lui Panait, secretarul, eu nu am criticat-o de loc, ba chiar am glumit cu ea, ceea ce lui nu i-a plăcut și nu i-a mrosit a bine. Cert este că chiar a doua zi m-am întîlnit cu ea la cîmîntul cultural, iar apoi am plecat împreună spre casa. Vreme de trei luni, totul a fost cum nu se poate mai frumos, eram aprape tot timpul împreună. Într-o seară am cerut-o în căsătorie. Peste două săptămîni am adus-o la raion, și am, cum se zice, fericiți. Am stat zece zile împreună, apoi am plecat iar pe teren. La fiecare două zile vorbeam la telefon, erau săptămîni cînd îi scriam în fiecare zi, dîndu-i un raport amănunțit despre tot ceea ce făceam așa cum obișnuiesc îndrăgostii cînd nu mai au lucrul deosebite să-și spună. De la o vreme, însă, am încopat să-i scriu mai rar, de multe ori repetînd aceeași

Desen de DAN IONESCU

MOBI

celălalt un tovarăș bun și un prieten de nădejde. Săptămă oamenii. O forță de muncă zburdantă de neobședat de coloco pe sosele. În stare să depășească orice camion rămas în drum. Fără să știe să se imobilizeze în timp, pe asfalt, pe viscol, pe ger, aparținând noastră însemna recăpătarea energiei, reînnoirea activității, drumul, poezia vieții. Eram un ajutor de neputenț. Toate acestea mi se păreau de neconcepț fără unitatea noastră, fără înțelegerea și stima reciprocă dintre noi. Iar acum?

Răcoarea din trează mi cuprindea inimile și ni le înșeștea. Căta străini, obligați să călătorească împreună, fiecare cu gândurile lui, iscodindu-se reciproc cu priviri furse. Cum vom mai putea lucra împreună? Ne vom mai privi oare în ochi unul pe celălalt? Și simțeam atât de puțin în pustiu acesta de viscol și zăpadă! Imi vine să strig, să-l trezesc la viață! Dar un fel de moleșală mă ține neputincios pe banca mea. Fără să vreau, îl întințesc de Drăgușin cu priviri dușmănoase. "Ticlosule, ce îți faci acum acela de la insulțat? Tu nu simți că ai intrat o inimă care dădea viață întregului colectiv? De unde ai venit între noi cu vraiba?". Ocările mele însă rămân mute: mă țem să, strigând, l-aș strigi și pe celălalt.

Ca și când mi-ar simți amenințările, Drăgușin rămâne mai departe ghemuit. Un fel de îndrăgire și stăpânește întreaga făptură. Fruntea l-a încrăntat încrețită, iar nările-i subțiri, fremătă ca într-o aduimăcare. Presimțeam că s'ar putea să mă trezesc să mă reped la el. Vălcu pare că se lupă în somn, își strânge pufoșica la gât și caută zadarnic să-și desprindă pleoapele grele. Mihai s-a urcat pe lada de scule și rîdele cu o plă ghiață de pe geam. Probabil că nu mai are nici o unghie de ros. Din când în când suflă cu putere și pe geam apare o pată tulbură care, sub vîrful pilei, se lățește, devine străvezie. Se zărește case zburdant în urma noastră, parca gonite de crivă. O placă indicatoare izbuțese să descrie. Mă uitam în jur și nu mă puteam să rămân în urmă. Am trecut prin oraș și nici unul din noi nu l-a văzut, sau poate n-a îndrăznit să ne atragă atenția. Coborim mereu. Drumul gherpului obligă mașina să-și expună crivățul cînd rotatorul, cînd coastele. Matabala troznește ca o corabie veche sub urgia furtunii. În afară de geamul în care Mihai suflă înclaudat, toate celelalte sînt albe de zăpadă. Focul din sobă s-a stins de mult, dar nu se simțea. Nu mai mișcăm nici unul. Nu-mai zgomotul șemii sparge necontenit și ritmic viscolului.

Dendată atelierul își reduce viteza; bruse, apoi pilotat parca, alunecă domol spre marginea șoselei. Instinctiv, mă scol de pe locul meu și mă reped la fereastră, în spatele lui Mihai. Treceam pe lângă un autocamion aplecat pe-o parte, în șant.

— E al lui Crănișanu — șoptește Mihai.

— Ce pană o fi avînd?

Vorbele noastre tresară toți. Îmi simt cum se apropie de fereastră. Dar să mă întorc în spatele meu, ce ce nu-și vorbiseră tot drumul își lipesc capetele unul de altul, să poată vedea mai bine afară. Intenționează din ochi a dispărut, în locul ei arde aceeași întrebare:

— Ce pană o fi avînd?!

Prin viscol se aud strigăte. Îi zărim pe mesterul Șerban înotînd prin nămeți. Pricop se duce spre ușă și o deschide. Un vîrtej de zăpadă ne taie elanul, ne îngheștea. Vorbele așea se mai înțeleg: — Băieți... se șealele, lăpălele, vîntul... Scriam în zăpadă pe rînd. Nu mai avem nevoie de acasă, a rămas înțepentă în rabata.

— Înlocuim o fuzetă — ne explică mesterul, să știm ce scule ne trebuie.

Ne răspundim, fiecare la lucrul său, ca niște servanți de tunuri. Mesterul ingenunche în zăpadă și caută un loc să fixeze vîntul. Vălcu și Mihai își făc loc să intre sub mașină. Curățăm zăpadă din dreptul lor fără încetare. S-a rupt a crivățul fuzetă înlocuit în partea de unde bate crivățul mai cumplit! Mîințele se lipesc de oțel, amorțesc. Nu se poate lucra sub mașină mai mult de un sfert de oră. Schimbăm locul de muncă cu mecanicii. Eu și Drăgușin. Îmi simt lipit de mine, gîfînd. Sprîncenele, părul, cît se vede de sub căcălul, îi sînt albe de promoroacă. Tîmplele îi asudă. Se opinteste și trage de prelungitorul cheii tubulare într-un efort cu mine. Nici un gest, nici o privire, nici un semn care să ne amintească de conflictul nostru. Îmi simt umărul lipit de umărul lui încrăntîndu-se. Pricop lovește cu bareul să scoată pilotul afară. Cel puțin el se încăzește! Noi sîntem obligați să rămînem sub arină. Scîndura cărucioarei pat parcă-i plină cu ace. Degetele ne-au înghețat. Ne dor casele, parca și mînduva a înțepent.

De câte ori intrăm sub mașină, avem altă senzația. Acum vîntul se transformă în vîrtejuri ca într-un tunel aerodinamic. Ne îngheștea mai repede. Nici săple minute nu putem rezista pe spată. Pe lângă noi atelierul manevrează înainte și înapoi fără încetare. Mesterul și Bela huc, în montat plugul să nu rămînem înzăpeziți. Bela huc, și îl ultișeam! În tot acest iureș nu l-am văzut fața decît o clipă, la început. Plugul atelierului ne acoperă în trecere cu zăpadă. Motorul camionului ne burule în cap. Crănișanu îl embalează parca în-

dins să ne supere. Strig la el și motorul amuțeste. Parcă e mai bine așa; ce folos, munca e pe sfîrșite. Au trecut două ore. Schimbarea unei fuzete pe o vreme ca asta în două ore e o performanță. Cu tot frigul pe care l-am îndurat, ne arde de grăme. Vălcu e sub mașină; face un ultim control. Crănișanu și ajutorul său se pregătesc să monteze noata la loc. Strîngem sculele, iar mesterul, grijuliu calăntăleuna, strigă după noi să nu uităm ceva pe-afară. Crivățul parca e turbat, și-a pus gînd să ne doboră acum. lă sfîrșit. Dar nici nu-l mai luăm în seamă. Ne-a venit chef să ne batem cu zăpadă. Vreau să-l trîntesc pe Pricop, dar Mihai îmi trimite o lopată de zăpadă în cap. Acum mi-e tot una, am zăpadă și pe sira spinării. Imi scot căcălul și încep s-o scutur, mă lovesc peste față, imi suflă zăpadă din nări. Deschid ochii mari, dar văd ca prin ceață în sfîrșit, păienjențiu se destramă și își zăreșc pe Vălcu țesînd de sub mașină. Imi pare cam speriat Vălcu.

— Ce s-a întîmplat?

— Un cap de bară; e zmul din levier...

— Cum?

Ne strîngem în jurul lui, grăbiți și îngrijorați. Cînd s-a rupt fuzeta, în vîrtejul ei, mașina a lovit probabil cu bara de direcție o bornă ascunsă sub zăpadă. Vorba lui gravă ne amuțeste. Îngrijorarea crește se transformă, devine un fel de teamă năla-murită. Știm tot că în lada de piese nu mai avem nici un cap de bară... De obicei articulațiile direcțiilor se schimbă înainte de a atinge maximum de uzură... Îi gînd pe mester mormînd, parca să se dezvinovătească:

— Cine dracu' s-ar fi gîndit la una ca asta?

Se întoarce sore mine adăugînd, de data aceasta cu glas tare:

— În cît timp poți să faci unul?

Scoțese câteva clipe în gînd, mai bine zis vreau să scoțese și nu sînt în stare. În sfîrșit, deschid gura și vorbesc, fără să fiu prea sigur de ce spun:

— Cred că în două, trei ore... "Grupul" e rece, trebuie valvatat...

Mă răsucesc pe călcie și dau să plec, dar mesterul mă apucă de mîna:

— Du-te și le adă, ce mai stai?!

Abia mîscîndu-se, înconștient parca de ce face, băiatul se întoarce și pleacă. Unde s-o fi ducînd, ce să aducă? Piesele cerute de mester sînt tocmai acelea pe care el le-a aruncat în zăpadă de dimineață. Încrăntînd, îl privim cum se îndepărtează împletindu-se prin nămeți. De ce rămînem mulți și nu îndrăznim să spunem adevărul? Ce se va întîmpla care peste câteva minute, cînd mesterul va afla acest adevăr? Urmărind mersul șoseiilor al electricianului, caut să-mi închipui zbuciumul său. Brrr... n-aș vrea să fiu în pielea lui! Mesterul mă trage de mîncă; tresar ca dintr-un vis.

— Du-te tu, Ionită, că motologul ăla de-abia se mișcă!

Imi dau seama că mesterul nu știe nimic de soarta pieselor. Bătrînul nu l-a vorbit, nu s-a vătat. Ce fel de om este acest Bela huc! încă n-am izbutit să-l cunoaștem?

Într-o prinț, trec pe lângă Drăgușin, îl ating, dar el nu se sinchisește. Viscolul ne izbește fețele. Nu-l privesc desigur așa vrea să știu ce se petrece în el. Dar eu, de fapt, încotro mă duc? De unde să scot piesele care nu mai sînt?

Din usa atelierului Bela huc imi face semn cu mîna:

— Adă-l electrician ăla la mine...

Nu știu de ce, dar am impresia că mă trezesc la viață. O presimțire vagă ceva care aduce a speranță imi umple sufletul. La doi pași în urma mea se atine, împletindu-se, Drăgușin. Îl apuc de mîna și-l trag după mine. Tremur. Îmi simt Am impresia că nici nu-i pasă unde-l duc. Poate că nici nu știe ce face. Lîngă mașină, șovăie. Bătrînul, așezat pe vine în usa atelierului, ne întinde capetele de bară. Le văd și parca mă eliberez de o povară. Nu mă mai tem. Stăpînit de satisfacția călăului care-și mîină victima spre locul suplicelui, îi mai dau un brînci lui Drăgușin:

— Aide, hal!

Electricianul se potănește îndărătnic, mai face un pas și rămîne proptit de aripa mașinii. Mîria ceva și întinde gît înainte. Ochiul îi rămîn piro-

Desen de POMILIU DUMITRESCU

— Nu, Ionită, nu, peste trei ore nu mai putem scoate camionul din groapa asta! — rămîne pe gînduri, privindu-mă. După câteva clipe, izbucnește cu furie — trebuie să găsim altceva, mă pricepi, ceva care să ne ajute să plecăm cît mai repede de aici, chiar acum, acum... Drăgușin l...

niți pe mîna bătrînului, zîmbetul nu e în stare să îl înfrunte. Nu știu dacă Drăgușin l-a multumit, nu știu nici ce figură s'ar făcut în clipa aceea, nici dacă a plîns sau a rîs. N-am avut timp de sentimentalism. Alerg prin zăpadă cu piesele în mîna și piesele parca mă frig. Suba mă împiedică la fiecare pas, sînt lac de sudare, dar nu mă opresso, însătez, înaintez... Ce fel de om o fi acest Bela huc, nu l cunoscteam încă, n-am învățat să prețuim un om!

Inceram unghiuri de naivitate să apelez la anumite principii și teze teoretice, să vad unde aș putea încadra trama mea familială și să văd cum aș putea s-o rezolv. Într-o vreme, împotiva principiilor mele, am vrut să merg la un activist mai în vîrstă, om cu multă experiență în viață, să-mi rog să-mi dea un sfat, dar mi-am dat seama că omul n-ar avea pur și simplu ce să-mi spună, decît că să fac în așa fel încît să fie bine, adică să fie și ea fericită și să-mi îndepărteze și eu bine munca. Era lîmpece că numai noi doi trebuia să rezolvăm lucrurile astea atît de complicate, care în literatură se numesc — din cîte am citit și eu — raportul dintre dragoste și datorie.

Intr-o vreme, acum douăzeci de zile, cînd am plecat pe teren, situația nu era deloc lămurită. Clipele petrecute împreună erau apăsate de mohoșală și momeșală, desigur adesea dragostea lăcraie printre nori, prin cuvinte mai dragăstoase și mîngîierii timide. Adesea o priveam lung în ochii ei albaștri, triști, și oftam. Noaptea mă trezeam simțindu-i mîna prin părul meu și-i ascultam răsufletea grea, prelungă, de om zbuciumat. Spre surprinderea mea însă, la despărțire mi-a spus cu lacrimi în ochi că s-ar putea ca la întoarcere să n-o mai găsească acasă. În clipa aceea am vrut să zîmbesc și s-o mîngîi, dar ceva amare parca m'ar epuizat, am ezitat și totuși rămas așa.

Da, interesant, interesant de tot a început viața mea de familie. În zilele astea am avut timp să mă gîndesc la multe, să mă cunosc eu însumi mai bine. Uneori, a-coperindu-mi lașitatea cu ambiția, găsesc că cea mai simplă și mai convenabilă soluție ar fi despărțirea. Mai tîrziu aveam să-mi regăsesc liniștea, iar pe viitor, aș fi fost mai prudent. Altfel, știu că, viața împreună cu ea va fi chinată de tot felul de întrebări dramatice, de certuri și împăcări, o veșnică și neîncreștă căutare. În clipa cînd eram cu adevărat cîștigat față de mine, eram de acord că adevărată cale aceasta este, că nimeni nu-ți va aduce o fericire de-a gata pregătită, că prețel ei nu e niciodată mic. Mă îmbărbătam chiar singur, considerînd că dacă voi ști să înving toate aceste greutăți, voi fi în felul meu un erou, pentru că astfel lumea va adăuga la tot ce are ea mai bun și mai frumos fericirea a doi oameni.

Inceram unghiuri de naivitate să apelez la anumite principii și teze teoretice, să vad unde aș putea încadra trama mea familială și să văd cum aș putea s-o rezolv. Într-o vreme, împotiva principiilor mele, am vrut să merg la un activist mai în vîrstă, om cu multă experiență în viață, să-mi rog să-mi dea un sfat, dar mi-am dat seama că omul n-ar avea pur și simplu ce să-mi spună, decît că să fac în așa fel încît să fie bine, adică să fie și ea fericită și să-mi îndepărteze și eu bine munca. Era lîmpece că numai noi doi trebuia să rezolvăm lucrurile astea atît de complicate, care în literatură se numesc — din cîte am citit și eu — raportul dintre dragoste și datorie.

Intr-o vreme, acum douăzeci de zile, cînd am plecat pe teren, situația nu era deloc lămurită. Clipele petrecute împreună erau apăsate de mohoșală și momeșală, desigur adesea dragostea lăcraie printre nori, prin cuvinte mai dragăstoase și mîngîierii timide. Adesea o priveam lung în ochii ei albaștri, triști, și oftam. Noaptea mă trezeam simțindu-i mîna prin părul meu și-i ascultam răsufletea grea, prelungă, de om zbuciumat. Spre surprinderea mea însă, la despărțire mi-a spus cu lacrimi în ochi că s-ar putea ca la întoarcere să n-o mai găsească acasă. În clipa aceea am vrut să zîmbesc și s-o mîngîi, dar ceva amare parca m'ar epuizat, am ezitat și totuși rămas așa.

Da, interesant, interesant de tot a început viața mea de familie. În zilele astea am avut timp să mă gîndesc la multe, să mă cunosc eu însumi mai bine. Uneori, a-coperindu-mi lașitatea cu ambiția, găsesc că cea mai simplă și mai convenabilă soluție ar fi despărțirea. Mai tîrziu aveam să-mi regăsesc liniștea, iar pe viitor, aș fi fost mai prudent. Altfel, știu că, viața împreună cu ea va fi chinată de tot felul de întrebări dramatice, de certuri și împăcări, o veșnică și neîncreștă căutare. În clipa cînd eram cu adevărat cîștigat față de mine, eram de acord că adevărată cale aceasta este, că nimeni nu-ți va aduce o fericire de-a gata pregătită, că prețel ei nu e niciodată mic. Mă îmbărbătam chiar singur, considerînd că dacă voi ști să înving toate aceste greutăți, voi fi în felul meu un erou, pentru că astfel lumea va adăuga la tot ce are ea mai bun și mai frumos fericirea a doi oameni.

Florența Albu

MEMORIA LUCRURILOR

Sînt lucruri care-au fost în războaie, sînt lucruri care-au murit în războaie, cu oamenii, sînt lucruri care-au văzut moartea, au supraviețuit și vorbesc.

Treci printre ele, le auzi, le-nțelegi, vin încercate cu un plus de înțelepciune și vorbesc. Intrîzi în preajma lor, sub cerul adîncit de memoria lor, și-nțelegi și veghezi.

Unii se ascund de-amintiri, respiră un aer vălănit și căldut, ferii de curenții lucidității; iua de oameni, de memoria lor mobilizatoare, se ghemuiesc între lucruri, înșealăți de neînșelătețea lor aparentă și-ntr-o zi le aud, fără să știe prea bine cum, le aud.

Vorbesc niște bocanci cazoni, bocanci mari ca n-au număr, cum oamenii n-au identitate-n războaie; s-o uscat pe lăp, pămînt rînit, s-o uscat, pe lăp, sînge nelăfîrit — Din care toamnă din ce primăvară stă rădăcina asta zmulă, uscată, prinsă de talpa sîrtecată de glonte?... —

Vorbesc lucrurile care-au supraviețuit Oradourului, Auschwitzului; vin cu numere adîncite în carne ca oamenii cu memoria incendiată de groază. Treci prin cîmpie, pipăi rădăcinile griului și dai de odinuc tranșele — rană cicatrizată; acolo încă adîncită — lărina și lanul, cînd unduie, își trînge apele-n locul acela, așa cum un înțirîm trece, cu un pas mai scurt decît celălalt, pe sub ferestrele tale;

Întîrzi printre cărți, le atingi, atingînd fruntea rămasă de veșche-a lui Fucik... Nu e ultiare; de te-ai ascunde-n cochilia ta, cu ferestrele-nchise spre lume, te găseșc amintirile.

Au rămas pînă și-n lucruri să jipe — auzi!

VREMEA PEDEPSELOR

Pădurile-au pornit, cu cer și rădăcini, păduri venind pe drumuri, ca-n viațuinea lui Macbeth — păduri de frunzi, de glosuri, de mîini, se-apropie de voi, se-apropie.

Ați omorît, din omenire-omeniri, prin cîmîrle și se prelungeșc grădinile, prin morți — memoria! Prin mîi de morți memoria!

Ce lei de timp e acest ucigaș care gîtuie virsele, care azvirile visele, la groapa comună?

Pădurile pornite, cu cer și rădăcini, vă bat în ferestre, vă caută-n voi, umbre lențuolare vă găsesc, vă zmulă de sub acoperșurile bine-ncheiate, de sub lacăte, din casele de fier, din sale-uri secrete, — au venit pădurile vii, sub ferestrele voastre, vîntul lor trece prin ziduri, degeaba luată măsuri, zadarnic — măsuri, fluxul crește, crește, prin toată istoria crește, prin toate conștiințele conectate la marele sistem comunist, de iluminare, al lumii!

Am trecut dincolo de pozoanele de singurătate, dincolo de amintirea morților noștri, am smuls hotarele între eu și noi, s-a lărgit cerul între aproape și departe — de la aceste ferestre, poți să strigi spre vecinul de pe celălalt meridian, poți să auzi un bună seară familiar, spus după ziua de muncă, pe o întreagă emiseră, poți să cînti — coordonatele noastre se întretaie, cu perioadele de revoluție-ale stelelor! Venim sub cerul vast. Ne pregătăm de semănat. Din mers, auzim foșnetul aspru și duios, al semînel.

Dar, mai înțli, avem de dai o sentință, aici, sub ferestrele voastre — vom trece peste barierele voastre, Vă vom scoate din timp, aruncîndu-vă peste marginile lui care stabileșc contemporaneitatea. — Oricum, pentru voi, nu va mai fi loc, — aici semănam!

Florin Mugar

DESENELE MAIEI

Liniște voad, pereți albaștri ai camerii mele! Vă luminează desenele-n țuș ale fetiței Maia. Un am trage-o sanie plină de frunze. Un tellnar visează nînsori. Dansînd, o fată s-a rotit atît de iute, încît s-a prelăcut în pom înflorit.

Întîmpinați așa, pereți albaștri, asaltul umbrelor îndepărtate, înalți, senini, cu-aceste oțme albe...

Maia privește orașul. Le pune caselor coșurile de hîrtie. Așează cinci păduri la intrarea chioșcului de ziare. Și lasă un băiat să meargă prin mijlocul șoselei duminicale, așezîndu-i o crizanțemă în pumn, o crizanțemă ca o explozie de lărgime în aerul tare al zilei... Un băiat care vine de undeva, de-apropie, sau poate-a coborît chiar acum de steaua lui cu margini subțiri de zăpadă, un băiat care vine entuziasat prin mijlocul șoselei noi, spre Maia și spre orașele ei idră tristețe.

Szilágy Domokos

ARC DE TRIUMF

Voi zidi un arc de triumf din pace, din mare cosmice, dintr-ol capitol drag zîmbet, din mugurii bucuriei, din reacții-atomice, din lacăra vibrîndă a rațiunii, din arul apusului de soare, din îmbrășări și zămisliri, din umbra morții înfrîntă, din singurătatea ucisă, din lumul uzinelor noastre, din ciocan și din seacă, din steaua cu petale, cîinci, voi zidi un arc de triumf, un arc de triumf!

PEISAJ

Prin apă luncă, pe înnoptat, pești lucioși, prin valurile lina, spirul spune vorbe de om beat, spiovînd, dară tușina de sine...

Și stiele ridicale din întini privesc coclita apelor beteală, ca, strîngi la un pahar, niște bătrîni cu ochii pironiți la sticla goală...

In rominește de TOMA GHEORGHIU

Ilarie Hinoveanu

COPIIL DORMIND

Somn adînc ca o lăcere De livadă în august, Buzele-atomice a musti Luminate-n adiere. Creanga florilor boltit Peste fruntea lui se lasă. În livada de mătăsă Visele au năvălit.

Fire mai de sus pur Sonnet pe pleoape-l pune, Sonnetul pleoapelor apune Într-o lume de azur.

Florin Costinescu

FLACĂRĂ ALBASTRĂ

Flacăra albastră, dans de miădoase conture, Cer trumf în colindă din inimă mea. Arzi ca dorul perpetuu al pasărilor de pădure Ca dorul ierbl, strigat, după soare și stea.

Fură înaltul lăria și limpezimile Și toate cîntecule pămîntului zi-m-le Să mă doară buzele de cuvinte și de frumos Flacăra albastră — coloză de gînd luminos.

Adrian Dohotaru

INTOARCERE PRIN VĂZDUIH

Zburam în jurul pămîntului cu simplitatea Prin care înconjur adeseori mijlocul tău. Zburam... Gosele imi părău un suris, Arborii-respiciții înghețate de liniște, Și cîmpurile-aeroporții pentru culoare și vînt. Zburam. Numai tu imi lipseai pretutindeni Ca o iund a mea sau ca aerul.

Apoi am învățat să ascult cerul. Stiele încep să-mi spună legendele lor. Cere de mult luminoasă și umbră capitol. Toate-mi vorbeau și-mi cădeau îmbrăjur Precum frunzele toamne. Aș fi vrut să iau mîna la într-o mea. Și să ne plimbăm pe orbita planetelor. Ca pe niște aie; acolo pe unde În nopțile noastre de vîră ni se opresc năcălirile Și unde sdrătuți devine imponderabil.

Știm că înăz ostelții adeva pe pămînt Revarsăm în somn ca o sonată a lanii Și ea pentru tine vesom luminată și cîntînd Pe cădrile cetății, ne sub celina noapții, Cu a frunză de stea rășirată pe buză.

Prata să pară ciudată și arbitrară referența noastră la un text încă nepublicat. E vorba de un fragment de roman al lui Nicolae Breban. Critica literară, cu toate speciile ei, de la nota mică pînă la cronică mare și un subsol de revistă și chiar pînă la studiul cu dimensiuni de carte, se ocupă înecăbște de lucrări tipărite și aflate la îndemîna oricui. Nu știu dacă pentru prima oară se face acum o derogare de la această

Mărturisirea unui redactor de la secția de proză

față dină veche, dar călăm și ni se pare ca aflăm un argument hotărîtor în faptul că lucrarea ce ne suscită interesul a dobîndit măcar o quasimaterialitate și notorietate în seara cînd ea a fost citită la o nă prea depărtată ședință a cenacului „Nicolaie Labis”. Ea a fost citită acolo, deci nu constituie o literatură orală, incertă, iar tiparul, în revista noastră sau chiar în paginile unei cărți, s-ar crede că nu mai este decît

față sint mai degrabă mărturisirea unor îngrîșorări și umiri în fața grabei, superficialității și a lipsei minime de grijă pe care unii prozatori tineri le manifestă față de lucrările lor prezentate cenacului și revistei, spre apăsare și publicare. Nu o să aflăm acum să arătăm care este diferența, de pildă, între o scrisoare trimisă iubitei sau părinților și un roman epistolar, nici diferența dintre o cerere la statul popular

De aici încolo nu vrem să mai facem nici o teorie de generalități și reflexii, ci ne mărginim să cităm din fragmentul lui N. Breban o colecție de propoziții care suferă pînă la evidență de grabă, neingrijite, de fals psihologism, de loțoree și de un naturalism împins pînă la obscenitate: „...Picioarul era îmbrăcat într-un pantalon înășurat pe picior, legat jos cu un șiret și care lăsa să se vadă o labă enormă, mur-

șară, cu unghiile lungi, galbene, întoarse și ascuțite la vîr”.
— „Ai, mă, că minti! — spuse lunganul, pocnind muștele, privind și citeodată cu mirare membrele sale nemişcate de lungi, pe care și le mișca de multe ori alauda.”
— „De ce să n-ai? — spuse sec lunganul — lăsdnd muștele în pace acum și scărpinîndu-se încet la talpă și printr degetele picioarelor.”

— „He! he! — rise col de jos, apoi după citeva clipe, găsind probabil încă ceva de ris, făcu din nou: he! he! — și-apoi, deodată: Hi! Hi! — trecînd la o tonalitate mai ridicată. Tăcu citeva clipe și făcu din nou: Hi! Hi!”

„Stătea pe pat, hălăbăindu-și ușor picioarele, pe care și le privea cu o anumită concentrare plictisită, ușor disprețuitoare.”

— „N-ai lucrat, Motule? — se auzi o voce, venind de dedesubt și din stînga, a-partinînd cuiva, căruia, din locul de unde stătea Chișan, nu i se vedea decît un picior atîrnînd în jos, pînă la pămînt.”

„Urmărî citeva clipe de tăcere totală a-proape, în care se auzi distinct zgomotul pe care îl făcea laba piciorului celui de jos,

trecîndu-se de stinghia patului și apoi, imediat, un câscat lung, interminabil și dinții care se lovîră între ei cu putere și satisfacție.”

„Atunci, Francisca rămăsese uimită că un om alfit de asemănător ei, cu ochii, gura, fruntea, o formă vie alfit de asemănătoare ei poate să se doboarăscă alfit de mult de ea, alfit de hotărît și de implacabil, mai evident decît o mobilă sau un animal, pentru că o mobilă, deși nu te înțelege, poți s-o ayezi unde vrei, iar pe un animal poți să-l faci să servească unei cauze folositoare, chiar împotriva voinței sale.”

— „Ce rizi, mă, așa... ca un baptist — spuse lunganul și zîmbi de plăcere pe care și-o producea singur, frecîndu-se între degetele picioarelor.”

În pofida citatelor de mai sus, nu vrem să afirmăm că N. Breban nu are talent. Credem că are talent și încă mult, dar socotim că talentul, chiar atunci cînd bate literatura la mașina de scris cu viteza unei mitraliere, cere o revenire atentă asupra textului, o muncă de proprie stilizare, de îndelungă decantație a cuvintelor și ideilor. În această ipostază, scriitorul e dator să exercite un autocontrol riguros, unealta cea mai indicată și sanitară fiind quima de șters sau foarfeca.

Petru Tolvadia

poet cu un timbru original, înclinat către meditație, care în cuvîntul întoldeana cam moralizator în cercul. s-a orientat mai recent spre o poezie de nuanțe intimiste, de contemplație insistență a eului propriu. Concluzia trasă după discutarea unor asemenea poezii ale lui Sutu nu a fost din păcate îndeajuns de categorică, ceea ce n-a făcut decît să-i dăuneze autorului. Afirmăm că aceasta: „actualul îl scoatem din noi, nu din alară”, au fost însă contrazise de cei care au luat cuvîntul: „Actualul trebuie trasat prin noi, prin emoții și capacitatea noastră de a sesiza trăirile epocii noastre. Niciodată, lumea interioară a poetului nu va fi mai complexă decît însăși realitatea.”

Un orizont îngust manifestă acei tineri care-și „urbanizează” cu orice pret poezia, în tematică și limbaj. „Cenacalistic” au replicat: nu numai în industrie și în marile orase exista oameni cu adevărat contemporani. Vagul din creațiile altora își are izvoarele în necunoscute, în absența ideilor majore, cit și în neizbită transfigurare poetică. La I. Cioanec și C. Lăzărescu paravanul metaforic ascunde adesea un gol în cunoașterea realității, din care cauzează sudura dintre conținutul imaginilor (dacă există) și forma lor artistică nu se produce. M. Turcu are, cum se spune, „idei”. Poeziile sale suferă însă de ermetism. Tematică lor nu răspunde unor cerințe de strictă actualitate. După o poezie cu un viguros mesaj antirăzboinic, autorul de care am amintit a adus în cenacul poezii cu tematică periferică, tratate cu subiectivism. Meditația originală nu e însoțită de o expresie plastică, accesibilă, ci — ca și la C. Sutu — se complică cu orice pret în dauna clarității. Se pare însă că, după discuțiile care au avut loc, mulți enleși de-ai noștri au făcut pași spre simplitate, care e mai sinceră și face să se dezvăluie mai limpede universul interior al tinerilor autori respectivi.

În cenacul s-a combătut nu de mult, și pe bună dreptate, lipsa de consistență a unor lucrări de Petre Musta, tînar care de altfel a dovedit unei cărți are ceva de spus. Discuțiile au dezbatut necesitatea unei trîmțării intense: poetul trebuie să se „consume” mai mult în dreptul unor probleme de mare importanță. E de datoria noastră să ne apropiem de actualitate, prin depistarea, în primul rînd, a acelor lucrări care interesează în înalt grad pe oameni, azi.

Proza lui V. Crețu se remarcă prin izbită conturare a unor caractere, a unor tipuri de oameni, dar pe alocuri și printr-o lipsă de coerență. În căutarea unui stil propriu, V. Crețu a înregistrat succese evidente. Poezia din proză se întrece uneori poeziile unor tineri colegi de cerc. Nu la fel putem spune despre I. Marin-Almăjanul, care, după o schiță de debut apreciată, n-a mai dat nimic demn de reținut în redacția revistei Scrierilor hănănean. El a citit nu de mult o povestire care abundă în metafore plină de simboluri care scapă de sub control și se anulează reciproc. Trecînd peste realități omenești, Marin ne-a înlăștat o istorioară atemporală, fetică dar artificială, vizibil regizată și convențională.

O seamă de autori-studenți nu s-au ținut prea serios de treabă. N. Ștefan, în ultimul timp, a adus la cerc poezii idilice care, din lipsa coloanei vertebrale — ideea centrală — pot fi criticate de lungi și oricît de scurte, păcătînd adesea prin descriptivism și ton de simplă constatare. Unor autori li s-a reproșat lipsa de continuitate, prea multe „pauze” în creație. Invitația de a veni mai des la cerc, spre a fi ajutați și îndrumați, sperăm că va fi primită de ei ca o probă a sincerității tuturor și a dorinței fierbinți ca toți să realizăm ceva.

Tînara critică studentească nu se recretează doar din rîndul criticilor-studenți. Există, din păcate, uneni, și discuții care se abat de la principalitate și obiectivitate. Colectivul unit al cercurilor amendează de cele mai multe ori abaterile. Filiala ne dă un sprijin important în creație și în modul de a ne spune cuvîntul, mai ales prin tovarășii Al. Jebeleanu, N. Ciobanu, I. Arieșanu și A. Dumbrăveanu. Cătrele didactice și-au dat, de asemenea, tot interesul. Tovarășii I. Bociort, cit și tovarășii critici T. L. Birăescu, N. Tîrșoi nu lipsesc de la nici o ședință. Casa regională a creației populare ne-a asigurat documentări la Oțelul Roșu, Lenaueim, Anina, schimburi de experiență cu alte cercuri, participarea la constituirea de la Lipova. Fără de aceste semne de interes din partea îndrumătorilor noștri, trebnie să lucrăm mai bine, cu mai multă perseverență.

Lucian Bureriu

Fotografia: IOM MICLE

LA CERCURILE LITERARE TIMIȘORENE

Ca și în celelalte centre universitare, prezente la „colocviul” inițiat de Lucașăru, la cercurile literare timișorene, și în primul rînd la cel al Casei de cultură, participă activ studenții. Mare parte dintre ei frecventează însă și cercul începătorilor, „V. V. Delamarina”, al filialei Uniunii Scriitorilor, cit și cenacul scriitorilor din jurul Scrierilor hănănean, unde sîntem inconjurați cu grijă și deprinși cu îndecata deschisă, fără false menajamente, a lucrărilor. Legată de creșterea combativității ședințelor de cenacul, de eficiența întregii activități, și formarea gustului literar și a spiritului critic. Stimulații de redacția Scrierilor hănănean, se profilează acum un „front” de tineri critici, din rîndul cărora se remarcă Ștefan Poară și Cornel Ungureanu. Tot pe lângă revistă, în domeniul beletristic, în afara unor „nume noi” aparute mai de mult (V. Crețu, M. Turcu, N. Dolingă) s-au afirmat în ultimul timp elemente mai tinere ca I. Cioanec, A. Turcu, Claudia Lăzărescu.

Atît în creații, cit și în discuții, se remarcă străduința de a fi cit mai aproape de contemporaneitate și, implicit, în actualitatea literară.

Ce înțeleg însă unii prin actualitate? În urma unei documentări, la care au luat parte și studenții, au fost aduse lucrări care prezintă realitatea zilelor noastre în mod reportajesc, în poezii care rîmîn la suprafața lucrurilor. Nu că reportajul ar fi minor, dar specificul poeziei nu trebnie încălcat. Astfel sînt lucrurile, o scurtă trecere în revistă a lucrărilor prezentate de studenți în cercurile literare timișorene e semnificativă pentru succesele sau însușele realizate de ei.

Un recent grupaj al lui N. Dolingă, poet sensibil și receptiv, se rezuma la o pastelistică industrială romanșoasă, cu care substituția cunoașterea profundă a faptelor realității, în timp ce George Sutu,

Logo for 'POSTA REDACTIEI' with a stylized 'P' and 'R'.

„Primăvara împurie”: „Zori de zi. Fomiculorilor / Ca o umbră în livadă, / Calca-ntent pe brazde negre / Petecile cu zăpadă / Și prin odăburile băltoace. / Prin al brazdelor uluc. / Călm îl poartă neșă sare / Cîmzelor de canoie. Chiar deși duce hărăneste. / Făși rari și tacticioși. / N-are pipă-n dinți și nu e / Tradicionalul mos” etc. Numai că finalul este mult prea negru. Cantă-i măcar un zîmbet. Și-a mai trîmțit.

N. Stanciu: Sonorități exterioare, fără acoperire unei idei poetice: „Se-alintă limon-u vestimintu-i bizar / Purpuric sau pal-si-asteapă îndai / Să într-o pe mini de-nădrăntă faură / Și-n forme maestre să fie forțat. Unde este imaginea?”

Ion Albu: Versul trebnie să ne facă să simțim că atmosfera este caldă și plină de viață, nu să sune chiar așa: „o atmosferă caldă și plină de viață” / Alfel, tot ceea ce rostim ar fi poezie.

Ion Marș: Creații de început, de-antată neconcludente. A face din fiecare cuvînt un vers, nu înseamnă a scrie în vers liber: „Pe malul vieții / Un pui / Colas / Și / Tim / Ca n-a-nvîtat / Înc / Să zbroie, / Se-finește”. Seamă că o silabisire. Scria mai înli versuri obșnuite, cu ritm și tîmț.

Sim Stanciu: Printre stinghii se înțerevede o undă de poezie: „Zăbîndu-mi pași prea des prin păduri / În frumusețea lor melancolică și vie / Azi parcă-și dădea căre din ecouri / Își mîdărează cără amonice / Cînd spunea „stinghii” ne referim la: curvătărea versului, proprietatea cuvîntului, unele probleme de tehnică poetică. Acestea se pot face bine înțînă, din lectura marilor măștri, cu

creionul în mînă. Încearcă să analizezi despoze poezii în felul acesta, și vei descoperi multe aspecte noi.

Mitica Vasile: Versurile sînt foarte fluzez, ceea ce este un început bun. Dar ficu- ca o moriscă / printră cuburle colorate ale oragului / amnă lîrții din balcoane. / Se poate admite că „o lebadă e cerul” și că „soarele e o moriscă”, dar nu în același timp! Soarele se mișcă doar pe bolta cerului! Apoi: „Cineva descifrează figuri omenești / fa ridurile ploii / Cu niște serpi de asfalt — / cu un rechîn prins într-o fagurii ochilor”. Este cuvna vreo anagramă? Talentul metaforic trebnie să fie și el dirijat, măcar în linii mari, alfel înăbușe poezia.

Tache Ochiorș: „Zidarii” ar putea deveni un poem demn de interes, dacă și-ar propune să ajungă la o mai puternică tensiune a ideilor. Deocămdată, calitatea lui principală este naturalista, ceea ce nu înseamnă puțin. Dar tot materialul ideologic-artistic s-ar putea rezuma la versurile: — Ce trebnie / Ce trebnie să folosim / — Și corborm mai aproape senim / / Să ridicăm / mai sus pămîntul, / S-amestecăm saba de stele a nopții / Cu orbita ferestrelor topit-n lumini, / Cu nimile noastre / Răspunsul e modest, și este lipsă de vitalitate.

Mareș Negoa: Dacă sî vruț să ne puă la înțercare forță, trebnie să cîștigăm Neam înțeleș absolut nimic, deși am citit poezia de citeva ori. Mai alex că se cheamă „Intelecerea”!

A. Bunza: De acord, în ceea ce privește umorul. Dintre miniaturile n-ea plăcută „Inspirație”, „Zise-o gîscă dolofană / Unui harș — / Cu o ma pană / Și-a scris opera Shakespeare / Deși să nu mă fie în ris că / Dacă-s doar o simplă gîscă / N-ăș putea să te inspire!” Celălalte, sînt

oarecum gratuite, iar „Discuție despre umor”, deși scrisă îngrjiț, este un fel de parodie după o altă parodie, ceea ce îi slăbește simțitor valoarea.

Maria Neșoiță: Există unele promiscu- ca o moriscă / printră cuburle colorate ale oragului / amnă lîrții din balcoane. / Se poate admite că „o lebadă e cerul” și că „soarele e o moriscă”, dar nu în același timp! Soarele se mișcă doar pe bolta cerului! Apoi: „Cineva descifrează figuri omenești / fa ridurile ploii / Cu niște serpi de asfalt — / cu un rechîn prins într-o fagurii ochilor”. Este cuvna vreo anagramă? Talentul metaforic trebnie să fie și el dirijat, măcar în linii mari, alfel înăbușe poezia.

N. Rălățeanu: Ne-au atras atenția citeva versuri din „Primăvara”: „De sub manta ei subțire / Poletii cu salire, / Scoate fontecă de pară. / Dat pe greșe solară / Și cu el pe căi de unde / Că-ruintime ierții tunde.” Toate celelalte sînt în primul stadiu al exercițiilor. Este și acesta necesar. Mai trîmț.

Cornei Pătrașcu: Ne bucură înființarea cercului literar din comuna Vreștin, zăb-nul Rimnicul Sîrat. Vă dorim muncă poetică și succes. Bineînțeleș că nu interesează și culegerile de folclor. Cele pe care ni le-ai trimis sînt însă prea cunoscute. Versurile de-tale și ale celorlalți tovarășii au multe din stinghiele începutului. Dacă discuțiile din cercul literar vor fi temeinice, nu ne îndoină că roadele se vor arăta, cit de curînd.

Ion Vidrighin: De data aceasta, nu sînt decît verificări carecum corectă ale unor imagini mult prea des înțînite: „Pe-aci, ogpi, cu plețele în vînt / Și sufletii deschiș ca o fereastră, / Am sufletii și eu lîngă pămînt, / Sub zarea cerului, albatrașe etc. Așteptăm alțceva.

Cristian Popescu: Se simte căreacă progres, mai ales pe linia concentrării. Nu to mulțumii, însă, cu atît. Și nu confundă banalul cu simplitatea. Celălalt spic: „În lunete pulează febril tot santerul”, faci apel la banalitate. Cînd, cu două versuri mai jos, spui „și-npleșind în beton înălțimea cu keul / cîntecul nostru-i so-

În penultima ședință, Petru V. Matei, laminorist la fabrica metalurgică din Iași, membru al cenacului „Ion Creangă”, a citit povestirea „Prietenie”. Lucrearea a prezentat momente sugestive din viața unei brigăzi de tractoriști, dovedind talentul de narator al autorului. Îndeminare în folositei unei expresii simple dar colorate. Vorbitorii, subliniind calitățile povestirii, au atras atenția asupra tendințelor exagerat realizatoare ale povestirii, fără acoperire „literară” tendințe pentru susținerea cărora, în cadrul naratiunii, autorul a recurs la unele fapte forțate, nefirești. Au luat cuvîntul Tudor Ursu, George Suciu, Maximilian Novicov, Stefan Banulescu.

Pe linia prezentării de „nume noi”, în aceeași ședință a fost invitat să citească versuri și studentul bucureștean Virgil Mazilescu. Discuțiile, deși oarecum contradictorii, au scos în evidență existența unei sensibilități aflate în plină perioadă de cristalizare. Pentru dezvoltarea poeziei sale, va trebui ca tînarul autor să depășească unele influențe insuficient asimilate, să acorde o atenție sporită reliefații cu consecvență a ideii poetice. Au luat cuvîntul: Adrian Păunescu, Adela Paduraru, Dragoș Vrîncănu, Dan Arie, P. Nastac, Maria Tudor, Lucia Petcu-Mefiu, Daria Novăceanu, Ion Gheorghe, Ion Dodu Bălan.

În ultima ședință dinaintea vacanțelor de vară, am fost martorii emoționali a două recenzii de analize care au răspîlțit atît proza cit și poezia citită. Îndeosebi Florian Avramescu, autorul povestirii „Pată albă”, a făcut dovada unei deosebite înzestrări, evocînd cu duioșie, dar sobru, o copilărie amară, întunecată de exploatare. Simbolul lucrării, pată albă a copilăriei care însoțește drama copilului, e susținut de o bună construcție, de observații pătrunzătoare. Autorului i s-a atras toțuși atenția asupra nesigurantei cu care conduce firul epic în primele pagini. Au luat cuvîntul N. Stoian, Gica Iuteș, Ion Gheorghe, M. Bălșet, D. Novăceanu, Liviu Călin, Bădiță Pandele, George Suciu.

Partea a doua a ședinței a fost dedicată unui ciclu de versuri al lui Petre Ghețez, autor cunoscut de mai mulți ani, care și-a încercat de data aceasta umeltele în definierea mai pregnantă a universului sufletesc. Cele mai realizate în acest sens, pline de lirism și autentificate sînt poeziile „Luchian”, „Rug”, „Al înilor, salcîmule”. Vorbitorii au insistat însă și asupra „timidității” autorului, cerîndu-i mai multă vigoare și prospețime. La discuții au participat: Daria Novăceanu, Ion Gheorghe, Nicolae Stoian, Irina Zaharescu, Marta Albou-Cuhibș.

În încheiere, Eugen Barbu a vorbit despre lucrările ascultate și a făcut un succint bilanș al celor 20 de ședințe din prima „stagionă” a cenacului nostru, care-și va relua activitatea marți 1 octombrie a.c.

Rep.

La poarta uzinei

Trec oamenii, ca niște liere, Se-nvîrte în înțelșuri perfecte. Aici, poeții sînt doar fo de hîrtie Pe care-aceste sensuri se-nscriu și rîmîn Poezie.

Mîine voi scrie cu-aceste-înțelșuri o carte Care-o să răp-șcă și o să cînteze, Și întrînd... în uzina Păcăștii... i da o semnecă.

Puștii

Nu prea se cunoaște Că ca fi stăpînul planetelor, Acum, cînd cauti senul „dîmțecă”, zice total — Al lingurîșii, Dar ochii lui, Sînt mari ca orbitele soarelui.

Prima zi în mină

În simplitate cu sete înțîia lucrurii Nu noaptea luminată de lămpi tremusătoare. În cîntec aștepta pe înștata gură, Înțînă, prin galării, valerșe înștate soare. În s-a pomri, febrile, prietenesș chemării. Se se totau sub bolă și ajungînd la mină în transformau în pulvai acelușși mișcării. De-am înțeles înșt că totul este bine, Că fiecare om tuberș zarea largă, De-aceea vrea distanșă mai lute să o aparș.

Am rupt coasa

Am rupt coasa. În ultimul mîzînă, S-a scrisîn de venin, În ce o săptămînă-am rătăci, Ca lăcșta terburilor. Grîul, în holdă s-a aprins Și-am edcut cînd ședărețoarea. De oșta soare s-a înșina, În ce o săptămînă-am rătăci, Ca lăcșta terburilor. Albușturlul mai ce prînde mare.

IRINA TALPOȘ

lenn fmpinint, versul devine, prin simplitate, grav Decl, atenție

Scria Talpos: Chiar cînd scrii puștii, scrii cu aceeași grabă. Nu ne sperie cantitatea versurilor, ci numai eventuala lor monotonia. Mai trîmț.

Ion Ghimes: Primul pas a fost făcut. Îl așteptăm pa al doilea.

Mihu Dragomir

Ma trîmțitei: Ardeleanu Horia — Građes & Negrescu Constantin — Sibiu; Nicolae Cristescu — Caransebeș; Ștefan Fetelea — T. Severin; Constantin Răduțiu — Constanța; C. Negrea — București; Barbeș Eugen — Timisoara; C. Dicu Moscană — Gheș; Ion Delaghiță — Gheș; Domenico Violre — Breaza; Ion Dumitru Șima — Mîncuș Ungureni; Anton Corneliu — Fălăcșan; Ion Bordeni — București; George Filip — Mangalia; Florin Măcaș — Brașov; Maria Antopim — Bacău; Popa Ioan — Mogosșești; Ion Ciuchii — Mircetș; Halus Dumitru — Vatra Dornei; Maria Cornescu — Săcele; Flăminț Popescu — Buzău; Theodor Caraimon — Cluj; Ileana Teacă — București; Nicolae Ciocoiu — Pitești; Dobre Ion — Constanța; Nelu Spiridonceanu — Reșita; Lucreț Dumitru — București; Marinică Cheorghie — București; Gh. Bolțu — Iași; Fîră-lăbșoi Petru — București; Liviu Simara Ploiești; — V. Porumbișu — Bălțta; Goalu Nicoleta — București; Eugenia Ileana Lăchii — Brașov; Z. Dragomir — Sibiu; E. Nic. — Fălăcșan; R. T. Vasulescu — Timisoara; Dan Cristian Marințescu — București.

Deocămdată nu:

Dinușculeț D Ion — Craiova; Urca Emil — Alba Iulia; Lupu N. Nicolae — Ploiești; Andrei Gh. Petro — Nicolaeș; Paul Munteanu — Gomești; A. Putu — Ștefanșești; A. E. Eretbescu — Brașov; Hamzu Paraschiv — Lehiș; V. Andrei Kircher — Perian; Sirb Petru — Curtici; Puranu Ion — Craiova; George I. Vlăduț — Drîdu; Dobre T. Alexandru — București; Alex. Constantinescu — Ploiești; I. M. — București; Nicolae Lăpușescu — Hunedoara; Elizabeta Ciunșuș — Fălăcșan.

PASIUNE ȘI ABNEGAȚIE

Chiar în aria unei singure întreprinderi, cum este „Semănătoarea”, viața furnizează destule elemente ale eroismului de masă, despre care s-a scris în ultimele două numere ale „Luceafărului”. Eu m-aș referi la un fapt în aparență, dar numai în aparență, nesemnificativ.

Mihai Dumitru, lăcătuș, și-a propus din proprie inițiativă, un obiectiv aproape banal: nici un membru al brigăzii în care lucrează să nu rămână sub normă. Toate au mers „strună” pînă la Gh. Rîșnoveanu. Acesta, refractar la normele disciplinei socialiste, lucra de min-tuală, „fără suflet” — cum se spune — și nici o soluție

tinerii și vîrstnicii, cu tot felul de unelte în mîini, unele potrivite, altele mai puțin potrivite. Comitetul de Partid și Comitetul U.T.M. au lucrat operativ în acea zi. Impresionat de un spirit deosebit de organizare, oprind la malul fluviului un număr potrivit de oameni, egalînd munca pe schimburi de 2-3 ore, schimburi care cuprîndeau echipe de sudori, de montatori etc., muncitorii au izbucnit într-un timp foarte scurt, lucrînd în condițiile grele ale avalanșei sloiurilor, să schimbe pilonii de lemn cu întărituri metalice. Tinerii și vîrstnicii au dat dovadă de un eroism în muncă plin de semnificație. Disciplina, spiritul de organizare, calmul, pregătirea profesională ridicată au făcut ca în acele zile furia dezlănțuită a fluviului să fie învinsă. În același timp, lucrul pe șantier

DISCUTII

DESPRE EROISM

pedagogică nu și dovedea eficiența. Dar s-a petrecut un fapt: o presă de atelier s-a stricat. Fiecare oră de stagnare a importantei mașini aducea prejudicii serioase întreprinderii. Era într-o zi de plată a salariilor și, după cum se obișnuiește, programul de după amiază era în-călecat. Și Dumitru avea de făcut cumpărături, luase bi-lete la un spectacol, pentru el și prietena sa. S-au solici-tat voluntarii pentru repararea presi. Dumitru a re-nunțat la tot ce și propusese, cu riscul „neplăcerilor” provocate de absența la întîlnire etc. etc. Rîșnoveanu n-a înțeles mobilul faptei lui Dumitru. A fost chiar intri-gat.

— Cum așa, să lucrezi după orele de program, din proprie inițiativă, să renunți la spectacol, la întîlnire? Pentru ce?

— După cîteva ore de muncă la presă, Dumitru s-a trezit cu un oaspete: Rîșnoveanu. Voia să se lămu-rească!

Dumitru nu s-a antrenat în dispute teoretice. L-a spus doar atât:

— Fune mina și ajută-mă!

S-a petrecut ceva asemănător cu ceea ce scria Gorki în „Universitățile mele”. În procesul muncii, pentru prima oară în viață, înfăptuind ceva, Rîșnoveanu a în-cercat sentimentul de neegalat al datoriei împlinite.

Tot el, tirziu, după miezul nopții a dat și o explicație proprie faptei lui Dumitru:

— Un lucru de omenie.

Aș adăuga: un act de eroism.

De la această întîmplare, Rîșnoveanu a privit cu alți ochi propria-i muncă.

In problema pusă în discuție mi se pare deosebit de important de arătat că actul de eroism implică nu nu-mai „dăruirea de sine” în numele intereselor colective, ci și o maximă concentrare a voinței, a forțelor care acționează în numele acestor interese. Acest aspect va deveni mai clar, mai evident, dacă ne vom referi nu la actul de eroism care se consumă într-un moment sau într-o perioadă scurtă, ci la cel cu o mai mare întîndere în timp.

A pași, cu riscuri, dincolo de cărările bătătorite, presupune curaj. Pînă acum, în cuptoarele de topit fonta se topea firește... fonta. Tinerii Aurel Pansit și Păun Prilog au vrut să topească oțelul în asemenea cup-toare. Avizul nefavorabil al unor specialiști nu i-a demobilizat. Lupta cu inerția a durat aproape două luni. În ultima instanță, pe răspunderea lor, au trecut să și experimenteze ideea. Deși totul le era împiedicat, exis-tau riscuri. Dacă cuptorul nu va rezista? După ce au luat toate măsurile de precauție care limitau propriile riscuri (fără însă a le elimina), tinerii și-au experimen-tat ideea. Cînd pericolul stricării cuptorului a devenit evident, ei au oprit experimentul. Cu asta lucrurile n-au luat sfîrșit. Tinerii au început să studieze ce le-a scăpat, unde au greșit, în ce „punct” s-au pripit. Alte săptă-mîni de cîntări, în care au trebuit să infrîngă nu numai propria îndoială, dar și opiniile nefavorabile ale celor din jur. Și din nou experimentarea „pe răspunderea lor”. De astă dată: victorie! O victorie grea, plătită cu efor-turi deosebite, o victorie a perseverenței, abnegației. În fond, tot un act de eroism.

Teodor Brateș

redactor șef al gazetei de uzină „Semănătoarea”

FAPTE DE VIAȚĂ. FAPTE DE EROISM

„Era în iarna aceasta, la Brăila. Șantierul Navelor „1 Mai” avea pe cala mai multe vase scise pentru repara-ții. Dunărea era înghețată — grosimea gheții, 70 cm. Navele fuseseră instalate pe niște piloni groși de lemn. Pe neașteptate, a început dezghețul. Pilonii de lemn se afundau treptat în apă. În același timp sloiurile de gheață amenințau să răstoarne navele scoase la mal. Pe șantier s-a dat alarma. Din toate secțiile au alergat și

este tinat, cu o voință deosebită. Pînă să ajungă aici însă, i-au trebuit eforturi uriașe. Lucrul la plănșetă cere nu numai mîini îndemînatice, dar și un talent înscut de desenator. Acest talent îl avea. În schimb mîinile... Mama lui a știut să-i păstreze permanent trează speranța că va putea birui infirmitatea. Dovadă că și-a ales o profesie foarte grea dacă ținem cont că infirmitatea nu-i permitea să lucreze cu tenul și compasul. Paralel, a început să practice sportul. Datorită perseverenței, astăzi este un ciclist bun, un patinator-viteză care a cu-cerit și un titlu republican, un șahist încercat. Drumul pînă aici i-a fost presărat cu multe greutăți, cu multe dezamăgiri dar cu și mai multe satisfacții. Meritul este în primul rînd al mamei sale care a dat dovadă de adevărat eroism în educarea fiului său. Organizația de tineret, în același timp, a făcut foarte mult pentru el, sprijinindu-l atît moral cît și material — înțelegînd prin material, sprijinul pe care i-l-a dat în școală și în facul-tate în pregătirea lecțiilor și cursurilor care lui îi cereau condiții deosebite de muncă. În prezent, utemîștii uzinei „Unirea” se mîndresc cu un inginer proiectant ca el, dîndu-i ca exemplu de eroism în muncă celorlalți tineri muncitori, tehnicieni și ingineri.

Intr-una din echipele de scafandri care lucrează la mare, se află și un tinăr care, fiind cu ani în urmă mari-nar pe o navă de dragaj, a suferit un naufragiu datorit unui accident provocat de o mină hitleristă aflată pe fundul mării. A lucrat o vreme ca muncitor portuar, apoi, la recomandarea Comitetului de U.T.M. al portu-lui, a trecut să învețe frumoasa profesie de scafandru. De la naufragiu au trecut peste 14 ani. Iată că, într-o zi, cercetînd fundul mării în vederea unor viitoare dragări,

a dat peste un obiect metalic plin de nămol. L-a legat cu cablu, a ieșit la suprafață și, împreună cu ceilalți doi scafandri aflați în mica ambarcație, l-au scos la bord. La lumina zilei și-au dat seama că au „recolat” din adîncuri un obuz de artilerie marină rămas din timpul războiului. Primul sentiment a fost de frică. I-au dat drumul în fundul mării. Apoi s-au îndepărtat de locul acela cu toată viteza. Dezmeticîndu-se curînd, ti-nerii s-au întors. Cel care găsisse obuzul a coborît din nou pe fund. Își amîntea că tot din pricină asemăna-toare, cu ani în urmă, devenise naufragiat. Și-a învins prima pornie de frică. Cu îndemîinare, folosindu-și toată iscusința, a reușit la suprafață obuzul, (întîndu-) lîngă ambarcația pînă cînd au venit specialiștii și l-au dezar-mat. L-am întrebant ce sentiment l-a trecut atunci. Răspunsul a venit cu o umbră de zîmbet:

— Mi-a fost o frică grozavă. Dar cine altul, în afară de mine, știa ce înseamnă pentru o dragă aflată în plin efort productiv, apariția între sapele ei a unui ase-menea „cadou”? Obuzul acela a fost trimis la Hunedoara, cu alte mii de tone de fier vechi, scos de noi la suprafață. Acum s-ar putea să se fi turnat din el blocul-motor al unui tractor.

*

O navă de transport romînească aflată în plină cursă pe Oceanul Indian. Prinsă de o furtună puternică, nava, care transporta pe punte țevi de foraj, trăgea din greu. Tot echipajul era sub punte, la adăpost. La un moment dat, una din țevi s-a desamarat, amenințînd să le des-facă și pe celelalte din legătură. Se învitea pe punte ca o morișcă, mîturînd totul din cale. Cabestanul de la prova, din tuci, zburase în mare. Comandantul nu putea trimite pe nimeni să lege țeava. Ar fi fost o mare pri-mejdie. Unul dintre marinarii de punte s-a hotărît singur să iasă pe puntea spălată de valurile oceanului. Și-a calculat fiecare pas, fiecare mișcare, a tinut seama de mișcările vasului, de cadența valurilor... A prins un moment cînd prova huptă să iasă din valuri și a țșnit înainte. Țeava rebelă a fost întepenită fulgerator între catarg și o baba laterală. Rîin greutatea ei stăpînea acum și celelalte țevi care amenințau să se desfacă. A mai avut timp să ajungă la un tambuciu unde l-a prins valul următor. A îmbrățîșat catargul, adăpostin-du-se după el. După ce a trecut valul, din cauza pre-sionii apei, prin porii palmelor țîșnise singele. Totul du-rase doar un minut. Valoarea țevilor de foraj era eva-luată la cîteva milioane.

— Cum dracu ai făcut, măi Gulane? — l-au întrebant tovarășii săi.

— Cu ce obuz intram noi în port fără țevi? — le-a răspuns el tot printr-o întrebare.

Fapta sa de eroism i s-a pîrut foarte obișnuită. Era marinar de punte și dacă marfa ar fi fost pierdută — socotea el — ar fi înșmănat că nu era bine pregătît pro-

fesional. Pregătirea profesională temeinică, dublată de prezența de spirit și de îndrăzneală, acesta a fost supor-tul eroismului său. S-a aruncat înainte cu siguranța că va birui.

Dionisie Șincan

FRUMOSUL „EROISM” COTIDIAN

— Cînd ne-au ieșit în cale, nouă, reporterilor, întîmplări senzaționale, fapte excepționale, am fost tentați în primul rînd să le descoperim simburile de firesc, pentru a înțelege în ce măsură a fost posibilă nașterea lor într-un complex de condiții obișnuite, ce și cit aduc ele nou în generoasa emula-ție de muncă foarte gîndită din zilele noastre. Pe mulți dintre noi i-au izbit unele fapte surprinză-toare, dar tocmai că erau surprinzătoare invitau la mai multă curiozitate, la meditație asupra izvoa-relor, cit și asupra sensului lor catalizator pentru cei din jur. Cea mai mare parte a reporterilor din generația mai nouă, formați pe lîngă publicațiile literare și de cultură, și-au început activitatea în anii de revoluție socialistă și au avut în permanen-ță sub ochi evenimente trepidante de istorie con-temporană, care l-au solicitat să fie martorii unor

realizări continue pe tot cuprînsul țării. Majoritatea cărților de reportaje și-au propus să atingă aceste dimensiuni de istorie contemporană, prin natura lucrurilor au abordat arii vaste și o problematică multiplă și nu e de loc întîmplătoare chiar alegerea unor titluri de volum reportajesc, menite să su-gereze tocmai marile dimensiuni pe care s-au des-fășurat construcțiile republicane: Paralela 45', Me-ridianul de foc. Pe-un pîclor de plai (cu semnifica-ția cuprinzătoare de patrie) Ev nou în țara Hanilor, Cimpia Soarelui, Marea arc petrolifer, etc. etc.

Fără îndoială că mulți dintre noi și-au notat în cei aproape 20 de ani de istorie nouă a patriei și o seamă de fapte excepționale, senzaționale, întîlni-te nu rareori. Dar ca o constantă a acestor vre-muri, oriunde ne-am fi aflat pe un mare șantier, într-o uzină, pe cîmpurile unei gospodării colective sau pe firul unei acțiuni de revoluție culturală, ceea ce ne atrăgea și ne oferea mereu evenimente proaspete și chipuri de oameni interesanți a fost totdeauna frumosul „eroism” cotidian al construc-țiilor socialiste. Valoarea muncii obișnuite, tena-ce, pătrunsă de înaltul spirit colectiv al deasă-virșii realizărilor, duce la rezultate într-adevăr surprinzătoare atît în biografiile miilor de oameni, participanți activi la construcții, cît și în opera generală de creație. Această muncă tenace, consec-ventă, în atingerea țelurilor colective, îl solici-tă pe fiecare să se auto-depășească pentru a putea fi prezent în înțelesul major al cuvîntului la eveni-mentele și operele de creație socialistă tot mai complexe care cer o înaltă exigență profesională și cetățenească, un profil moral superior. Fiecare dintre noi am întîlnit oameni obișnuiți, cu biografii obișnuite care ne-au surprins prin drumul lor ascendent din anii contemporani. Reporterul a întîlnit acum cincisprezece ani un ucenic pe un șantier;

Îl regăsește astăzi inginer-șef într-o uzină modernă, formînd alți tineri, pe o treaptă de pregătire nouă, net superioară celei pe care o cunoscuse cînd a fost el însuși ucenic. Un asemenea ucenic a fost Trălan Mehedintu de la Rafinăria nr 1 din Ploiești, care a înțeles valoarea muncii tenace cotidiene, a prețuit și a folosit din plin condițiile oferite de colectivul fabricii: cursul firesc al existenței lui. L-ar fi putut el însuși abate dacă n-ar fi înțeles că drumul de perfecționare al fabricii trebuia să-i răspundă printr-un drum propriu de perfecționare a pregătirii profesionale, de comportare etică la nivelul răspunderilor colective. Pornind de la si-tuația modestă de lucrător probagiu, măsurător și apoi de tablionist în Secția de Deschizărire, își în-țelege cu seriozitate rosturile în uzină, devine stu-dent la Institutul de Petrol și Gaze, studiază mereu, cu gîndul că pregătirea sa trebuie îndreptată spre rezolvările concrete ale modernizării uzinei care-l creștuse și de unde plecase, cu țelul precis de a deveni un constructor matur și energic în domeniul industriei de rafinare a petrolului. Legat în per-manență de activitatea vie a uzinelor prahovene, întocmește, ca student, cercetări tot mai aprofun-date asupra rafinărilor prahovene, avînd mereu în față perspectivele noi de modernizare a acestor unități de lucru. Legătura se păstrează în același timp cu colectivul de muncitori din secția unde fusese ucenic și lucrător. Se întoarce ca inginer în chiar secția unde și căpătase cîndva calificarea de muncitor; are acum un unghi generos asupra ta-lentelor comenilor, asupra posibilităților de dezvol-tare a uzinei, întreprinde acțiuni de inovare în sec-ție, e printre primii la activitatea generală de per-fecționare a uzinei, arată grijă continuă pentru înalta calificare a muncitorilor, pentru pregătirea tinerilor. Devine inginer-șef la Secțiile I și II de Dezasfaltare, depune eforturi zilnice pentru pune-rea în funcțiune a instalațiilor moderne, muncește cot la cot cu colectivul de lucrători pentru făurirea acestor instalații de materiale recuperate, are în același timp sub ochi dezvoltarea multiplă a sec-țiilor pe care le conduce, a oamenilor cu care lu-crează. Exemplul lui poate fi găsit multiplicat în atîtea și atîtea uzine, după cum asemănător lui e și colectivul care a ajuns astăzi priceput organi-zator al acțiunilor fertile agrotehnice, al școlariză-rii cadrelor de brigadieri de cîmp, de zootehniciști, de tehnicieni pentru irigația pămînturilor, pentru obținerea celor mai bune soiuri de cereale etc. etc.

Dacă ne-am îndrepta numai spre acest „eroism” cotidian spre miile de biografii ale oamenilor obiș-nuiți — am putea aduce mereu mărturia unor eveni-mente pe cit de interesante, pe atît de mișcă-toare, — și am putea în același timp feri reportajul de literaturizare, de gongorism, de oboșeală și de acea lipsă de inedit remarcată pe bună dreptate de critice.

Ștefan Bănulescu

A. I. Zăinescu

ÎN LUMINĂ

Căutați în roșu, căutați în tîna
Ori în vatra de lutna și soare.
Palidul recul al umbriei, în lumină
S-a izbit
Și moare.

Numa, dimineața, numa în amurg
Umbre se mai caută pe drum.
Fug și-n zareo zărilor se scurg
Ca un lum subțire,
Ca un lum.

Stelele pe ape-nvolburate trec
Și-mi aprînd nisipul umbriei la picioare.
Umbră-nunecată-o unui veac întreg
În lumină s-a izbit
Și moare.

TRANSFI- GURARE

lărăși pe munți, printre brazi, împreună.
Înima și strîp ecoul, și-i zîmb —
Are nestîrșit al luminii din care
Zboară-nămile săgeata de lună
Și mai înainte săgeata de soare.

Pașărea zvelță-a privitorilor încă
Mai sus dacă-și urcă aripile-n zare,
Munții plutesc printre valuri de silindă,
Brazii se zmulg mai înalți, ca din mare.

De ne-am aprî, țărmi mării s-ar sparge.
De ne-am aprî, munții toți ar cădea
Și brazii — albastre-necale catarge
S-ar frînge în inima ta și a mea.

Gabriela Melinescu

CINTEC CU TOATĂ GURA

Înnoptez în gîndul meu.
Sînt a nimanui și azi.
Nopti de crîn și nopți de leandru...
Mi-au rîmas în simțuri pentru totdeauna
miinile prelungi de băietandru.
Sînt bolnavi obraji mei de doi,
îmîngîrîșii s-au prelăcutu beleau
A rămas miteasă părăsîta,
lără tîne, căsa gonită.
Aș putea cu trupul meu, dansînd,
să-i împădăbesc frumos pereții.
Sînt bolnavi obraji mei de doi
Arde tot pămîntul unde trec băiețu

La despărțirea de NAZIM HIKMET

de EUGEN JEBELEANU

Nazim Hikmet nu mai este.
...Trăia până acum câteva zile, creierul său cu
prindea Universul; inima sa, toată durerea și
speranța lumii și acum nu mai e.

L-am cunoscut imediat după ieșirea sa din
închisoare, la primul popas făcut în București.
Albastrul pal al ochilor săi era de o limpezime
copilărească, contrastând cu carura sa impunătoare.
Melancolie și forță. (Chipul său mi l-a
evocat pe acela al prințului Djem, fratele sultanului
Baiazid al II-lea și prizonierul papilor Inocențiu al VIII-lea
și Alexandru al VI-lea, — din fresca lui Pinturicchio.
Aceiași expresie de melancolie și stăpânire de sine...)

Imbinarea aceasta de melancolie înțeleagătoare
(care e, cred, una dintre trăsăturile înțelepciunii)
și de hotărâre neconvertibilă au fost caracteristicile
cardinale ale acestei mari și modeste personalități
poetice și umane.

Nimeni n-a iubit mai mult viața și oamenii
decât acest poet, care — nezdroncinat nici o
clipă în convingerile sale politice — a îndurat
16 ani de temniță.

„Știi (mărturisea Nazim Hikmet într-o
convoorbire avută cu prietenul meu Charles Dobzynski),
sint membru al Partidului Comunist, din anul 1923,
este singura mea mindrie. Mi se pare că politica
de neutralitate poate fi utilă și eficace în raporturile
dintre State, însă neutralitatea politică a scriitorilor,
nu”.

În ce privește ideea pe care o avea Hikmet
despre literatura de partid, opinia sa nu era mai
puțin fermă:

„Încerc (spunea) să-mi fac o idee astfel cum
o înțelegea Lenin. Iată un lucru foarte dificil,
câci, ca toate ideile profunde, în aparență e ceva
foarte simplu. În primul rând, atât ca scriitor, cât
și ca membru de Partid, relația ce se stabilește
între el și marea nu este cituși de puțin pasivă,
ci activă. E un schimb: Partidul îmi dăruiește ceva
și, la rândul meu, eu îi sint dator cu ceva. Sint
legat de Partid prin statutul său și programul
său aprobat de Congres. În afară de principiile
determinate, nu primesc ordine de la nimeni.
Mă inspir, bineînțeles, din cuvintele de ordine
ale Partidului, din toate cuvintele sale de ordine,
pentru a le populariza, dar străduindu-mă să le
ridic la un nivel cu adevărat artistic”.

Tocmai din acest punct de vedere, al acestei
profunde și subtile înțelegeri a rostului scriitorului
angajat, puțini sint poeții care au făcut
mai multă cinste literaturii revoluționare, decât
Nazim Hikmet.

Sint luptători și luptători. Nu mi sint prea
simpatice acei cari, pornind la luptă, strigă sau folosesc
goama mai mult decât ascuțitul baionetei. Nu mi plac
nici luptătorii obligatoriu pururi veseli.

Îi iubesc pe acei cari intră în foc cu un zîmbet,
care este al reflexivității, și cu o floare la ureche.

Nazim Hikmet era dintr-aceștia. Un Om. Un
om rămas om și în închisoare și în suferință (și
ce cumplite suferințe a trebuit să îndure!) și în
libertate.

„Ceea ce a scris în timpul captivității sale
(subliniază criticul turc Hasan Gurch) depășește
cu mult opera sa anterioară. Poemele sale trec
din mîini în mîini și adeseori de la gură la ureche.
Lirismul său, în loc să devină amar, capătă
în închisoare un accent mai calm și mai sigur.
Muncind alături de prizonieri, învățându-i să
picteze, să cînte și să gîndească, Hikmet scrie
versuri cari străbat țara la fel undelor”:

„În ciorchini se reînnoiesc boabele
și în boabe, lumina”.

Din amara experiență a întinericului, în care
a trebuit să stea o pătrime din viață, Nazim Hikmet
a avut forța formidabilă de a scoate, de dragul
oamenilor, auzul și mierea. El a reînnoit mereu
lumina.

Pacea, Speranța și Lupta au fost pînă în ultima
clipă entitățile, care au exaltat și au dat, în același
timp, acel echilibru și cea armonie inefabilă a
poeziei lui Hikmet.

În lacrima care alunecă, în aceste momente,
pe hîrtie, revăd limpezii, purii, copilăreștii ochi
ai lui Nazim. Iar inima-i, în care a putut să
incapă întregul Univers, cu toate durerile și
speranțele lui, — în șaptele nemuritoare din
neuitatul poem „Anghina pectorală”:

„...Și, apoi, iată, doctore,
Miinile mele, n-au nimic să
olere bietului meu popor,
Nimic altceva decât un măr,
Un măr roșu, inima mea.
Din pricina aceasta, doctore,
Și nu din cauza arteriosclerozei,
a nicotinei, a închisorii,
Sulz de anghina pectorală.
Noaptea, privesc printre gratii
Și, neînșind seama de aceste
ziduri cari îmi apasă pieptul,
Inima mea bate alături de
stea cea mai îndepărtată”.

TELEGRAMA

Către
Uniunea Scriitorilor Sovietici
Moscova

Ne-a îndurerat profund incetarea din viață a lui
Nazim Hikmet. Prin moartea sa, nu numai prietenii
săi, nu numai un popor, ci timpul nostru suferă o
pierdere. În el, rîndurile omeniilor îndreptate cu
fața spre viitor pierd unul dintre cei mai de seamă
poeți contemporani, unul din cei mai neînfricați
luptători pentru libertate, în numele revoluției, sub
steagurile leniniste, unul din cei mai statornici și
mai aprigi apărători ai cauzei păcii în lume. Țara
noastră, noi scriitorii din România, pierdem prin
moartea sa un prieten bun și credincios.

Nazim Hikmet și-a înscris pe veci numele în
inimile noastre și pe tabloul de onoare al
amenirii progresiste, iar opera rămîne pururi
moștenire de mare preț generațiilor ce vin.

Memorie veșnică și glorie marelui cîntăreț al
înfrățirii omenesci și al păcii, Nazim Hikmet!

Mihai Beniuc
Președintele Uniunii Scriitorilor
din Republica Populară Romînă

Marele prieten al țării noastre

Întro convorbire avută cu un scriitor român la
Moscova în 1959, publicată apoi de „Gazeta
literară”, Nazim Hikmet încheia în chipul următor
unul din răspunsurile sale, după ce amintea de
marile realizări văzute în patria noastră: „Toate
aceste lucruri mă umplu de bucurie, fiindcă ele
se referă la o țară pe care o socotesc în mod
întim ca fiind parte din familia mea”. Chiar
dacă am avea, din partea acestuia mare
reprezentant al poeziei mondiale contemporane,
drept unică mărturie despre România, numai
afirmația de mai sus, ne-am putea da totuși seama
pe deplin de adîncă dragoste pe care Nazim
Hikmet a purtat-o poporului român, așezat —
după cum ne spune — în inima sa, alături
de cei mai apropiați ai săi. Salvat din cele
„șapte turnuri” sau mai bine zis din cele
„șaisprezece turnuri” ale anilor de închisoare,
— prima țară a libertății, a reînnoirii umane, a
socialismului pe care l-a călcat pictorul a
fost Republica Populară Romînă. Căldura cu
care a fost primit aici, atmosfera de muncă
senină și tenace a poporului nostru, prietenia
unor transformări uriașe, toate acestea unite
cu bucuria deschiderii orizonturilor — și de
aceiași timp de artist, s-au contopit cu
sentimentele cele mai profunde ale poetului.
Dealtminteri, toate manifestările lui Hikmet
la adresa poporului român, poartă pecetea
unor astfel de sentimente de fierbinte atașament,
de bucurie și de jubilație. Într-o altă
convoorbire, publicată în „Tribuna” din 1962,
cînd Hikmet ne-a fost oaspele din nou,
poetul găsește aceste cuvinte pentru a vorbi
de țara noastră: „Ovidiu și-a lăsat inima la
Tomis. Eu o voi presăra de-a lungul
litoralului românesc, la București, în
Transilvania, pe valea Prahovei... Ca un
lucru care am trecut în viață prin atîtea
încercări, știu prea bine ce înseamnă să ai
fruntea aprinsă de această lumină de aur a
socialismului. Vă salut muncitorii ai
Romîniei Socialiste!”.

Poetul vorbește de „umbra de miere a
teilor” noștri, de „clădiri cu arcuri de
curcubeu” sau „clădiri ca niște cascade de
clipe ale aurului”, de „casele iluminate de
oameni” — și din această scaldă de lumină,
din acest zbor de alcion mediteranean care
și-a găsit limanul pe țărmurile noastre,
coboară în cea mai intimă puritate de om,
asociind încă o dată țara noastră cu familia
sa: „Soției îi prieste România / alt de
albastru sint genele ei albastre / se întoarce
acum la Moscova purtînd / în părul ei
tot cerul românesc”.

Nazim Hikmet a înțeles și a prețuit și
literatura noastră. Este suficient să
amintim numai cîteva din cuvintele lui
roștite la București, în 1962, cînd a
participat la festivitățile lui Caragiale —
vorbind despre „O scrisoare pierdută”:
„În această piesă se îmbină în mod
genial o viziune clasică și una modernă,
într-o sinteză de un profund realism.
Cred că dramaturgii din a doua jumătate
a secolului XX au de învățat multe de la
acest lui genial al poporului român”.

Nazim Hikmet ne-a iubit. Adevărata
poezie nu gresese niciodată mesajul ei.
Cînd un poet de talia lui, a lăsat astfel
de mărturie despre noi, care ne-au mișcat
și ne-au încîntat, dispariția lui din viață
ni le redă, ni le repetă, cu o căldură și
o generozitate care au devenit înfinite,
așa cum în acest moment, fără
îndoială, devin și sentimentele
poporului nostru față de el și față de
întreaga lui operă.

Drașoș Vrinceanu

Nazim Hikmet

PLOI DE VARĂ

Muata-n fire de argint și-n fluturași de aur,
cum scinteie în soare ploile,
ca pletele bălaiale-tinerii miresei
și linșetea plouatelor acoperisuri
mă-nclăuie încetul cu încetul.

Varșovia, 19 febr. 1958

ȘI VREMEA DEVENI CIUDATĂ

Și vremea deveni ciudată:
zăpadă, soare, ploaie;
din pricina — se spune — a
experiențelor atomice.

Plouă cu stronțiu 90, se spune,
pe iarbă, și pe carne, și pe lapte,
pe libertate, pe speranță,
pe marea noastră nostalgie, — așa precum
izbește-un pumn în porți.

Ne-afîm în plină cursă, draga mea.
Sau o să ducem viață pînă pe moartea stele
Sau moartea cobori-ca din ceruri pe pămînt.

SPERANȚA

Merg, merg într-una reactoarele-atomice
și-n timp ce soarele răsare, se-nalță lunile artificiale.
Camioanele salubrității, n zori de zi,
de pe trotuare string recoltele de morți:
cadavre de flămîzi, cadavre de șomeri.

Merg, merg într-una reactoarele-atomice
— și-n timp ce soarele răsare, —
se-nalță lunile artificiale.
In zorii zilei, o familie de țărani
bărbații și femeia, un animal și-un plug de lemn;
femeia și-animatul, ce-s înhămați la plug,
brăzdează greu pămîntul, o palmă de pămînt.

Merg, merg într-una reactoarele-atomice
și-n timp ce soarele răsare, — se-nalță lunile artificiale.
In zorii zilei, moare un copil,
un pui de japonez la Hiroshima:

„Aor doisprezece ani, și n-a avut
nici difterie și nici meningită.
Da, moare în 1958,
un pui de japonez la Hiroshima,
născut, probabil, în 1945.

Merg, merg într-una reactoarele-atomice
și-n timp ce soarele răsare, — se-nalță lunile artificiale.
Și-atunci cînd soarele mingie-obrazul rozei,
pe-nșinsul aeroportului piloți, în tăcere,
cu bombe H încarcă avioane cu reacție.
Și-n zori de zi, în zori de zi,
studenții, muncitorii
sint secerai de mitraliere,
toți, lanlați, cu salcîmii buldoardului
și cu ferestrele și cu ghiocelii de flori de pe balcoane.

Merg, merg într-una reactoarele-atomice
și-n timp ce soarele răsare, — se-nalță lunile artificiale,
Și-atunci cînd soarele mingie-obrazul rozei,
se-ntoarce, după o recepție, n palatu-i.
Răsare soarele în cript de păsări.
In zori de zi, în zori de zi,
o mamă tină își alăptează pruncul.

Merg, merg într-una reactoarele-atomice
și-n timp ce soarele răsare, — se-nalță lunile artificiale.
Și-n zorii zilei, am trăit o noapte,
o-ntregă noapte lungă, n insomnie
și în dureri.
La moarte m-am gîndit, la nostalgie;
la tîna m-am gîndit, la țara mea;
la unicers, la țara mea, la tine.
Și-n zori de zi, un om grăsuț
din pat coboară și, distrat, se-ntreabă:
„Pe cine să denunț azi, și la cine:
pe șeful meu cu ce să-l mai câștig?”

Merg, merg într-una reactoarele-atomice
și-n timp ce soarele răsare, — se-nalță lunile artificiale.
Și-n zorii zilei, un șofer, un negru
a spinzurat de-un arbor, înșă drum.
Stropit e cu benzină și-apoi, ars;
pe urmă, unu-și bea, tîhnit, cafeaua,
al doilea se vede la frizer,
un altul își deschide magazinul;
pe frunte — altul — fata și-o sărută.

Merg, merg într-una reactoarele-atomice
și-n timp ce soarele răsare, — se-nalță lunile artificiale.
Și-n zorii zilei, da, în zorii zilei,
mereu în zori de zi, o prizonieră
pe-o masă, strîns legată de curele,
cu fața-n sus întinsă,
cu sinii goi, brăzdați de sînge,
interogată e într-o picniță.

Călăii își fumează lin țigările,
cel tînăr are douăzeci de ani
și cel bătrîn, șaiszeci.
Cămașa udă li-este de sudoare,
cu minciile suflecate —
și sacii de nisip și electrozi.

Merg, merg într-una reactoarele-atomice
și-n timp ce soarele răsare, — se-nalță lunile artificiale.
Și-n zorii zilei unde e speranța?
Speranța, unde, unde e speranța?
Speranța e în om.

Noaptea de 12, 13 și 14 martie 1958, Varșovia

În romînește de EUGEN JEBELEANU

ARTA ȘI EPOCA

John Steinbeck, Erich Maria Remarque și Renato Guttuso despre sarcinile artei contemporane

„Acem în fața trei mărturii asupra înțele-
șului artei, apărute în presa occidentală și
datorite lui John Steinbeck, laureat al pre-
miului Nobel pe 1962, Erich Maria Remar-
que, celebrul romanțier german și pic-
torului Renato Guttuso. Sint declarații
care concentrează o experiență umagă și
artistică pe măsura acestor personalități de
cunoscută mondial. În semnificatia lor, afir-
mărilor de care vorbim arată, o dată mai
mult, că orice mare artist se născule cu ne-
cesitate de pe planul individualist al artei,
că nu vede realizarea completă de sine de-
cît într-o mișcare social-umană care-i în-
chînă opera sa.”

John Steinbeck — într-un interviu publicat
în „Le monde” — este foarte clar în
această privință: „Nu mă îndrept să sint
un economist prost — spune el, adresîndu-
se americanilor. — Eu mă ocup însă
de rezultatele pe care le are economia
noastră asupra oamenilor. Aceștia nu sint
de loc splendide!” Apoi adăugă: „Eu
descriu mizeria oamenilor, pentru care lu-
crurile, așa cum le vedeți și practicați voi,
n-au mers bine”.

Erich Maria Remarque, corbindă despre
românii săi „Știința vieții”, spune ur-
mătoarele unui corespondent al ziarului
celogloac „Literary Notices”: „M-am
gîndit mulți ani la oamenii trecuți prin
lagărele de concentrare. Am vrut să scriu
un roman despre ei. Multă vreme n-am
știut cum să încep. Tîni era limpede doar
o singură idee: respectul pentru viață.
Acestei idei trebuia să-i dau atenția fun-
damentală — și-o spun aceluia pentru care
cîntă — căia altora — nu însemnează ni-
mic”. Și mai departe: „M-am născut pe
tîmă și pe teamă, dar oamenii încă n-au
încetat să se facă apropiați unii altora. În
mijlocul secolului XX am avut lagăre de
concentrare și camere de gazare. Și nu
putem spune că pricină spre trecut, „înapoi”.
Trecutul este încă prezent. Acesta este un
zădușitor paradox. După primul război
mondial, eu n-am putut auzi mult timp
scriștelul neplăcut al tramvaielor, pentru
că mi s-a amintea sunetul obuzelor. Azi nu
mi pot împăca deloc cu gîndul că s-ar
putea, în a moment dat, să se apese,
cu din înțimplare pe un buton și... Cu toa-
te acestea, eu cred că oamenii vor găsi un

drum unul către altul. Nu sint optimist
naiv. Dar oare nu-i posibil ca oamenii să
înceapă unul de la altul binele?”
La rîndul său, Renato Guttuso afirmă,
într-un interviu recent publicat de revista
italiană: „Nova generazione”: „Impli-
carea în artă — în sensul dobîndirii unei
voci personale — reprezintă o cucerire pe-
nitru firecare artist. Dar pe măsura ce îi
se lărgeste experiența — cu și constința —
cresc și exigențele; o dată cu îmbogățirea
proprii culturi, sprește și capacitatea de
a te scrii pe tine însuși în raport cu cel-
lalți”. În continuare, Guttuso precizează și
mai clar atitudinea sa: „Creînd, nu pot
să nu exprim în operele mele convingeri
ideologice. Ne găsim astăzi, în occident,
într-o perioadă de „criză a valorilor”, cum
spun unii critici. În fața acestei crize,
„plata socialită” este aceea care te sal-
vează”. Ceea mai sus, Guttuso afirmă:
„N-am știut niciodată dacă am încredere
în om pentru că sint comunist, sau dacă
sint comunist pentru că mă încred în om”.

În fine, vorbind despre pictorul Pollock,
cu prilejul unei expoziții a acestuia la
Roma, Renato Guttuso completează, în mod
și mai explicit, ideea de mai sus: „Pollock
e un pictor care îmi place mult, dar în
mintea căruia există multe confuzii. De ce
oare? Poate pentru că îi lipsește lumina
ideologică. Într-o lume ca a noastră,
fără pregătire ideologică nu te poți dezbrăda
de confuzii, oricît de mare ț-ar fi talentul”.

Socotim că toate cele trei mărturii de
mai sus sint demne de reținut, mai întii
pentru că ele nu reprezintă simple opinii
— oricît de juste și valoroase — ci se susțin

pe temelia unor creații artistice de mare
anvergură, care le confirmă, o dată mai
mult, în mod practic, Steinbeck se ocupă
în adevăr de victimiza „economiei azeri-
cane”: romanul „Tortilla Flat” pune în
scenă muncitorii agricoli care, pe nișme,
culeg citrice la Monterey și string lăntuci
în calea Salinas, printre-o continuă migra-
ție în căutare de lucru și de roai; „Știința
vieții” — din romanul cu același nume
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „Cannery Row” — să cunoască pe
„cavalarii sardociilor”... Încă după celălalt
război, Erich Maria Remarque, în romanul
— sint recoltați în cântănele Mapa și
Sonoma, de italieni sărmani; autorul s-a
dus personal în strada Sardiniei, — din ro-
manul „C